

Riitta Savijoki

NUOREN IT-SUOJA

Opinnäytetyö
Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma

Marraskuu 2009

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 30.11.2009				
Tekijä(t) Riitta Savijoki	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma				
Nimeke Nuoren IT-suoja					
Tiivistelmä <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee nuorten nettiturvallisuutta ja ajankohtaista tietoutta siitä, miten Suomessa näkyy ja toimii nuorison nettimaailma. Työn teoriaosuudessa käytiin läpi Suomen tilannetta nuoren IT-suojan toteutumisen, valvonnan ja arvojen kannalta. Painopisteinä olivat erityisesti arvojen kestävyys, nuoren nettiohjeistaminen ja netin käytön parannuskeinot.</p> <p>Työn kysely selvitti, miten valveutuneita vanhemmat ovat nuoren netin käytöstä ja kuinka nuoriso on o-maksunut turvallisen netin käytön. Kyselytutkimuksessa käytettiin mallia täsmentävää tutkimustapaa ja ristiintaulukointia. Kysely siis täydensi jo olemassa olevaa teoretietoa. Kyselyn analysointi tapahtui vertailevasti. Se järjestettiin Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmälle ja Mänttä-Vilppulan Vilppulan yhteiskoululle. Raumalta kyselyyn vastasi 79 oppilasta ja Vilppulasta 30 oppilasta.</p> <p>Kyselytutkimuksen tulosten perusteella voi todeta, että eletään aikaa, jossa Suomen nuoriso tarvitsee kaiken mahdollisen nettiturvatuen yhteiskunnalta. Kysely otettiin kouluissa vakavasti. Monet nuoret miettivät aidosti sitä, miten suhtautua nettiin. Vanhemmista moni kannatti arvojen merkitystä nuoren nettimaailmassa. Se on osoitus, että arvoihin panostaminen ei mene hukkaan missään tilanteessa. Työn tarkoituksena on olla hyödyksi nuoren tietoturvapoliitikasta päättävälle ja erityisesti juuri Suomen nuorten hyvinvoinnista huolehtiville tahoille.</p>					
Asiasanat (avainsanat) koulu, turvallisuus, nuoret, tieto, tietosuoja, internet					
Sivumäärä 48 s. + liitt. 3 s.	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> <tr> <td>Suomi</td> <td>NBN:fi:mamk-opinn200932011</td> </tr> </table>	Kieli	URN	Suomi	NBN:fi:mamk-opinn200932011
Kieli	URN				
Suomi	NBN:fi:mamk-opinn200932011				
Huomautus (huomautukset liitteistä) 2 liitettä					
Ohjaavan opettajan nimi Arto Väättäinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Suomen Kristillisdemokraatit				

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 30 November 2009
Author(s) Riitta Savijoki	Degree programme and option Business Information Technology	
Name of the bachelor's thesis Data security of the young		
Abstract <p>This bachelor's thesis dealt with a current question of the Internet security of the young people in Finland. Especially, it introduced how the Internet security among the young people in Finland worked.</p> <p>The theoretical part discussed Finland's policing, human values and the realisation of IT security. This part also focused on balanced human values, directions the young people and the improvement of the Internet use.</p> <p>A questionnaire was used to study how aware parents were of the Internet use of the young and how well-informed the young were in the security of the Internet use. The analysis of the results used the specifying method and cross-tabling. The questionnaire completed already existing information. The analysis of the results was comparative. The questionnaire involved comprehensive school pupils in Rauma and in Mänttä-Vilppula. In Rauma 79 pupils answered and in Mänttä-Vilppula 30 pupils answered.</p> <p>According to the study it can be said that we are living in a time, where every youngster would need all possible support in terms of Internet security. The questionnaire was taken seriously. Many youngsters truly thought about their attitude to the Internet. Many of the parents supported the importance of the human values in the Internet use of the young. This showed that investing the human values is never in vain. The bachelor's thesis is meant for the use of policy makers of Internet security and the welfare services of the young.</p>		
Subject headings, (keywords) school, security, the young, information, data security, the Internet		
Pages 48 pages + 3 pages appendix	Language Finnish	URN NBN:fi:mamk-opinn200932011
Remarks, notes on appendices 2 appendices		
Tutor Arto Väätäinen	Bachelor's thesis assigned by Christian Democrats in Finland	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	NÄKÖKULMIA NUOREN IT-SUOJAN TOTEUTUMISEEN SUOMESSA.....	7
2.1	Toteutuuko Suomessa nuorten oikeus IT-suojaan?	7
2.2	Nuorten netin käytön valvonta.....	8
2.3	Nuorten ajautuminen vaarallisille väkivaltasivuille, mikä avuksi?	9
3	NUOREN IT-SUOJAN PARANTAMINEN JA KEHITTÄMINEN	10
3.1	Arvojen selkiyttäminen.....	11
3.2	Valveutuneisuuden kasvattaminen netin vaaroista.....	13
3.3	Haitallisille nettisivuille pääsyn estäminen ja niiden poistaminen	14
3.4	Nuoren IT-suojan määrittäminen.....	16
3.5	Nuorten IT-maailman kymmenen ohjenuoraa	17
3.6	Parannusehdotuksia netin käytölle.....	19
4	NUORTEN INTERNETIN KÄYTTÖKYSELY	20
4.1	Kyselyn tavoitteet	20
4.2	Kyselyn järjestäminen ja kyselymenetelmien valinta	21
4.3	Kyselyvastaukset ja kyselyn johtopäätökset	22
4.4	Kyselyn onnistuminen	35
5	JOHTOPÄÄTÖKSET TYÖSTÄ.....	36
5.1	Eri tahojen sitouttaminen lapsen IT-suojaan	36
5.2	Katsaus työn toteutukseen	37
5.3	Tutkimuskysymyksiin vastaaminen.....	39
6	POHDINTAA.....	40
	LÄHTEET	43

LIITTEET

1 JOHDANTO

Viime aikoina on ollut esillä laaja lapsipornoratsia, joka on tehty Suomen lisäksi Norjassa, Tanskassa ja Ruotsissa. Lapsipornorinki on julkaissut laitonta kuvamateriaalia vertaisverkossa ja levittänyt sitä eteenpäin. (Yle Uutiset 2009.) Se on osoitus siitä, että tämän päivän nuorison internetsuojelussa on aukkoja. Suomi sai vuonna 2005 YK:n Lapsen oikeuksien komitealta noottia, jonka mukaan Suomella ei ole ollut resursseja internetin lapsia vahingoittavan aineiston valvontaan (Martsola ym. 2006, 13). Jokelalaiset ja kauhajokelaiset näkevät, että internet on suurin syy kouluampumisiin (Passi 2009).

Tässä tutkimuksessa tuon esille sitä, miten lapsen internetsuojelu toteutuu Suomessa ja sitä, miten sitä voitaisiin kehittää. Lapsen internetsuoja pitää sisällään turvalliset puitteet lapsen internetin käytölle ja parantaa hänen hyvinvointia (Martsola ym. 2006, 128).

Nuori-käsitteellä tarkoitan työssä pääosin murrosikäisiä 13 - 17 -vuotiasta nuorta. Painotan työssäni suojaavaa internenäkökulmaa, jossa katsotaan nuorta hänen omista lähtökohdistaan käsin. Nuoren näkökulma on päässyt usein aikuisten tietoyhteiskuntakulttuurissa unohtumaan (Lahikainen ym. 2005, 11). Siksi näen tämän tutkimuksen tarpeen merkittävänä. Tutkimusta siitä, mitkä ovat lasten kokemukset suhteessa tietotekniikkaan, on vähän (Lahikainen ym. 2005, 200).

Tutkimukseen olen tehnyt nettiturvallisuuskyselyn kahdelle yläasteen koululle. Kyselyissä olen kysynyt nuorten netin käyttötapoja ja tietoturvatietämystä. Tein myös vanhemmille tarkoitetun kyselyn, jossa he saivat kertoa näkemyksensä omien nuortensa netin käytöstä. Kyselyissä ovat mukana Vilppulan yhteiskoulu ja Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmä.

Työn tavoitteena on ennen kaikkea paneutua nuoren internetsuojeluun ja siihen vaikuttamiseen. Erityisesti käytännön tavoitteena on selvittää, miten vanhemmat voisivat suojella nuortaan internetin käytössä. Haluan työlläni vaikuttaa edes hieman siihen, että Jokelan ja Kauhajoen kaltaisia ampumisvälikohtauksia ei tapahtuisi. Siksi työni erityisen tärkeä tavoite on kuvata sitä, miten vanhemmat ja nuoret itse voisivat entistä

nopeammin havaita elämässä olevat netin käytön ongelmat. Esittelen lyhyesti työssä ohjelmia, joita käyttämällä pääsee lastaan edes jollakin tavalla suojaamaan ja tutkin sitä, miten vanhemmat voisivat rajata nuorten netin käyttöä. Työn tavoitteena on siis saada selvyttä siitä, miten vanhemmat ja nuoret näkevät ja kokevat internetsuojelun ja internetin vaarat.

Tutkin erityisesti työssäni sitä, miten nuoria voisi suojata netin haitallisilta peleiltä, väkivallalta ja siveettömyydeltä. Tutkimuskysymyksinäni ovat siis seuraavat kysymykset:

1. Miten kodit ovat varautuneet nuorten netin käytön suojaamiseen?
2. Mitä erityisesti tulisi poistaa Internetistä ja mitä lisätä eli miten tilannetta voisi parantaa?
3. Onko Suomessa syytä parantaa nuoren oikeutta tietoturvan osalta?
4. Miten tekemässäni kyselyssä vanhempien ja nuorten antamien vastaukset eroavat toisistaan?
5. Miten tyttöjen ja poikien netin käyttö eroaa tutkimieni kuntien Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmässä ja Vilppulan yhteiskoulussa?

Tämän työn luvut kaksi ja kolme käsittelevät enimmäkseen teoreettista osuutta. Luvussa kaksi luodaan silmäyksiä nuoren IT-suojan toteutumiseen Suomessa, netin käytön valvontaan ja apuneuvoihin. Luvussa kolme syvennyttään nuoren IT-suojan parantamiseen ja kehittämiseen. Siinä painotetaan erityisesti arvoja, valvutuneisuutta netin käytön vaaroista ja ohjelmia, joilla voidaan estää ja suodattaa haittasivustoja.

Luvussa neljä käsitellään Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmälle ja Vilppulan yhteiskoululle tehtyä tutkimuskyselyä nuorten nettiturvallisuudesta. Käsitelyyn kuuluvat ennen kaikkea kyselyvastaukset ja kyselyn johtopäätökset. Luvussa viisi esitetään johtopäätöksiä koko työn osuuteen.

Luvussa kuusi pohditaan uutta suuntaa nuorten IT-suojaamiseen ja käydään läpi työn realistisuutta. Realistisuutta pohditaan mm. luotettavuuden ja ajankohtaisuuden kannalta. Lopuksi pohditaan mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

2 NÄKÖKULMIA NUOREN IT-SUOJAN TOTEUTUMISEEN SUOMESSA

Tässä luvussa perehdytään siihen, miten nuoren internetsuojaa kunnioitetaan Suomessa ja luodaan käsitystä siitä, mitä on tämän päivän nuoren netin käytön valvonta. Nuoren IT-suojan kunnioitus ei aina ole aivan riittävää ja siinä mennään joskus aika lailla pieleen. Oikean ja väärän raja hämärtyy, jos mennään laittamaan laitonta nuorta käsittelevää kuvamateriaalia nettiin. Nuoren netin käytön valvonnassakin saatetaan mennä yli äyräiden. Turvalliset auktoriteetit ovat nuorten netin käytön valvonnan kannalta elinehto, jonka takia luvussa käsitelläänkin vanhempien ja viranomaisten merkitystä.

Lopuksi luvussa selvitetään, miten nuorta voi auttaa silloin, kun hän on jo joutunut haitalliselle sivustolle. Tuki ja turva ovat tässä vaiheessa nuorelle paikallaan ja häntä ei tule jättää missään nimessä ongelman kanssa yksin. Mikäli ei itse osaa auttaa nuorta, niin on kuitenkin osattava opastaa nuori auttavan tahon luokse.

2.1 Toteutuuko Suomessa nuorten oikeus IT-suojaan?

Nuorten internetsuojaa ei ole kunnioitettu riittävästi Suomessa. Jo se, että lapsipornorinki on päässyt toimimaan netissä Suomessakin, on osoitus siitä, että suojaamisessa ei ole oltu pitkällä. Suomessa on annettu liian löyhiä tuomioita seksuaalirikollisille, jotka ovat rikkoneet nuoren minäkuvaa netin välityksellä. (Räsänen 2008.) Luvaton ja haitallinen nuoria esittävien kuvien levittäminen netissä loukkaa nuoren henkistä koskemattomuutta. Hyväksikäyttökuvat on luokiteltu monenlaisiin tyyppeihin. Kyseisten kuvien käyttöön liittyvä seksuaalinen tyydytys on yksi huolettavimpia ongelmia Suomessa. (Kuvien luokittelu 2009.)

Suomessa kirjastoväen etiikkatyöryhmä ei anna tukea porno- ja väkivaltasivustojen estolle ja suodattamiselle kirjastoissa (Lehtinen 2009). Onneksi kuitenkin joissain kirjastoissa esto ja suodatus pelaavat. Tässä herää väkisin kuitenkin kysymys, että toteutuuko nuoren tietoturva, jos kerran etiikkatyöryhmäkään ei panosta pornosivujen estolle ja suodattamiselle.

Kajaanissa on Hauholan koulu kieltänyt oppilaiden ja opettajien kuvaamisen ja äänittämisen kamerakännykällä (MTV 3 Uutiset 2009). Kiellosta voi varmasti olla hyötyä, mutta jos kuvaamisen ja äänittämisen kieltää kokonaan, voiko esimerkiksi siinä tapauksessa jäädä myös positiiviset kuten yhteiset ystävyyttä rakentavat asiat tallentamatta?

Suomessa vanhemmat ovat jääneet jälkeen netin käytön suhteen. He eivät ota vastuuta toden teolla nuorten nettielämästä. On edesvastuutonta, että he laittavat ongelman maton alle. (Forss 2009.)

Yhä edelleen Suomen kouluissa on opettajia, jotka eivät halua käyttää tietotekniikkaa opetuksensa tukena (Suomen opettajat eivät käytä uutta teknologiaa 2008). Mikäli kaikki opettajatkään eivät osaa käyttää tietotekniikkaa opetuksessa, niin edistääkö se Suomen nuorten IT-osaamista?

Suomessa osataan kyllä valvoa paljon valvontakameroilla atk-tiloissa ja lisätä niiden käyttöä. Voiko valvontakameroiden käyttö kuitenkin opastaa nuoria netin käytössä? Yksikään valvontakamera atk-luokassa ei korvaa opettajan läsnäoloa. Suomessa valvontakameroiden määrä on aivan viime vuosina kasvanut huimiin lukemiin (Iso veli valvoo yhä hanakammin 2008). Se herättää miettimään, että eikö valvontakameroihin satsattu raha voisi olla hyödyllisempi lisä kansakunnan nuorten ja vanhempien tietoturvakoulutukseen, jolle olisi todella paljon tarvetta.

2.2 Nuorten netin käytön valvonta

Nykypäivänä nuorten vanhemmilla on lähes alituinen kiire eikä heillä tahdo jäädä aikaa lastensa netin käytön valvontaan (Lahikainen ym. 2005, 107). Työpaikalla ei ole ajateltu riittävästi lasten näkökulmasta hänen tarvitsemaansa tukea verkon käytössä (Lahikainen ym. 2005, 22). Saatetaan ajatella joskus, että kyllä meidän lapsi siellä kotona pärjää ilman tukeakin, koska hän on niin hyvä teknologiassa (Oksanen ym. 2006, 10). Kuitenkin lapsi tarvitsee rajoja ja vanhemman esikuvaa. Kukaan ei opi oikeaa ja väärää itsestään. Teknologian osaaminen itsestään ei tee ihmisestä hyvää netin käyttäjää.

Monelle elokuvalle, pelille ja sivustoille on ikäraajat. Joidenkin kohdalla vanhemmat eivät ole nähneet velvollisuudekseen pitää kiinni ikärajoista (Martsola ym. 2006, 96) ja moni nuoristakin saattaa suhtautua elokuvien ikärajiin sellaisina, että ne ovat pelkkiä suosituksia. Monelle siveettömille sivustoille on kyllä 18 vuoden ikäraja, mutta silti nuori saattaa ajautua niille ihan kuin vahingossa jotain linkkiä klikkaamalla. Joskus jopa asiallinen sivun osoite johtaa pornosivuille.

IRC-galleria on verkkoyhteisö, jossa on noin 60 prosenttia 13 - 17-vuotiaista nuorista päivittäin. Nuorten suosimassa IRC-galleriassa on jo poliisi mukana. Mistään nuorten vahtimisesta ei kuitenkaan ole kyse. Työ on lähinnä ennaltaehkäisevää ja auttavaa, mikä luo turvallisuudentunnetta IRC-galleriaan. Verkossa nuoren on usein helppo lähestyä poliisia ja he esittävät kysymyksiä IRC-galleriassa poliisille lähes jatkuvasti. Kysymyksiä esitetään nuorille läheisistä aiheista, joista erityisesti mainitaan seksuaalirikokset, mopojen viritykset, poliisikouluun hakeminen ja nettikiusaaminen. (Ilkko 2009.) Poliisin avoin työ IRC-galleriassa on ollut noin vuoden mittaista. (Paakkanen 2008.) Nuorelle kannattaa siis suositella yhteydenottoa poliisiin verkossa, jos hänelle tulee ongelmia. Yhteistyö poliisin kanssa voi parhaimmillaan johtaa siihen, että nuoren kiusaaminen netissä loppuu.

Vanhemmat voivat itse kirjautua palveluihin valvoakseen nuoriensa toimintaa. Se on yksi tapa osoittaa kiinnostusta lapsensa tekemisiä kohtaan. Selaimelta webhistorian katsominen ja selaimen määrittäminen lapsiystävälliseksi on syytä tehdä heti ensimmäisenä. Siihen, miten selaimen voi määrittää lapsiystävälliseksi palaan luvussa kolme.

2.3 Nuorten ajautuminen vaarallisille väkivaltasivuille, mikä avuksi?

Mikäli nuori on joutunut netissä väkivaltaa sisältäville sivustoille ja hänelle syntyy siitä pelkoja ja painajaisia, niin silloin on syytä keskustella hänen kanssa tukemalla. Kaikkein parhaita apua lapselle on useimmiten juuri tukea antava keskustelu ja hänen kanssa oleminen. Keskustelussa on selvitettävä sitä, miten nuori ei joutuisi enää toistamiseen väkivaltasivuille. Vanhemman on pikkuhiljaa annettava aina enemmän ja enemmän luottamusta nuorelle netin käyttöön. Myönteinen suhtautuminen kannustaa

nuorta jaksamaan ja kasvamaan aikuiseksi netin käytössä. (Netti on merkittävä lasten vaikuttamisfoorumi 2009.)

Pelastakaa Lapset ry:n sivuilta on mahdollista lähettää nettivihje sivustoista, joka on aiheuttanut väkivaltaa. Nettivihje-projektin tavoitteena on netin laittomaan aineistoon puuttuminen ja lasten nettiturvallisuuden kasvattaminen. Pelastakaa Lapset on projektin koordinoija. (Pelastakaa Lasten Nettivihjeeseen toimitettiin viime vuonna 5706 vihjettä 2009.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitolla (MLL) on tarjolla lapsille ja nuorille tarkoitettu ilmainen puhelin, johon voi kuka tahansa lapsi soittaa mieltä askarruttavissa asioissa. Puhelimeen vastaajat ovat vaitiolovelvollisia. (Lasten ja nuorten puhelin ja netti 2009.) MLL tarjoaa nuorille myös nuorten netin, jonka toteutuksesta vastaavat 14 - 17-vuotiaat nuoret. Monelle nuorelle onkin vertaistuki helpompi omaksua kuin aikuiselle kertominen. (Nuortennetti 2009.) Myös vanhemmille on MLL:lla oma puhelin, jossa on mahdollisuus keskustella toisen vanhemman kanssa lasten kehityksistä ja arjen ongelmista. Tuki on vertaistukea. (Vanhempainpuhelin ja -netti 2009.)

Näiden lisäksi nuorta voi opettaa suhtautumaan kriittisesti saamaansa postiin ja linkkeihin, joita ei tunnista. Kannattaa myös varmistaa, että nuori osaa käyttää sähköpostin suodatinominaisuuksia eikä avaa tuntemattomilta tulevia posteja, joissa hyvin saattaa olla viruksia.

3 NUOREN IT-SUOJAN PARANTAMINEN JA KEHITTÄMINEN

Käsittelen tässä luvussa sitä, miten arvoja tulisi kehittää nykypäivän nuorten nettimaailmassa ja kuinka heitä voisi varoittaa. Kestävien arvojen kehittämisen tärkeys tulee esille lähes joka päivä jossain IT-maailman uutisessa. Siksi pyrin tässä luvussa paneutumaan niihin yksityiskohtaisesti.

Jotta arvot pääsisivät kehittymään, on osattava olla hereillä nuoria koskevista netin haitoista. Nuoren kriittistä suhtautumista nettiin ei kehitetä koskaan liian paljon. Tässä luvussa haluan juuri painottaa niitä asioita, joilla nuoria voi varoittaa ja rajoittaa.

Kerron myös, miten ohjelmallisesti pystyy estämään nuoria menemästä haitallisille sivustoille. Luon lyhyen esittelykatsauksen kuudesta eri esto-ohjelmasta. Luvun lopuksi tuon esille ihan käytännön parannusehdotuksia ja ohjeita nuorten netin käytölle.

3.1 Arvojen selkiyttäminen

Ilman nykyisten arvojen selkiyttämistä ei nettimaailma kehity eettisesti kestäväan suuntaan. Tekemässäni kyselyssä tuli esille, kuinka moni vanhempi näkee arvot merkityksellisinä netin käytön kannalta.

Tämän päivän Suomessa etsitään elämäntarkoitusta mitä erilaisemmista lähteistä. Internetissä ihminen luo usein omien kokemustensa ja elämystensä perusteella ikiomat arvot itselleen. Yhteisö ei vaikuta enää niin paljon kuin ennen. Yksilöllisyys on mennyt sen edelle. (Mäkinen 2006, 13.)

Yhä enemmän ja enemmän nettiin tulee pornosivustoja, joissa naista alistetaan ja esineellistetään (Mäkinen 2006, 158). Se vetää maailmamme arvoja suuntaan, jossa ovat vastuu ja aito välittäminen hukassa aivan tyystin. Nuori tarvitsisi erityisesti terveitä esikuvia itselleen. Esikuvat eivät pääse syntymään, jos vanhemmat ovat kiinnostuneita epäsiiveellisestä nettielämästä.

Myös anoreksiaa ihannoivat ns. pro ana -sivustot ovat vaaraksi nuorelle tytölle. Jopa Suomessa löytyy anoreksiaa ihailevia sivustoja (Tulonen 2008). Nuori tyttö erityisesti tarvitsisi tervettä mallia, joka ei ihannoisi anoreksiaa. Monella tämän päivän nuorella naisella on liiallista laihuutta ihannoivat arvot. Arvoihin ovat vaikuttaneet mainokset, joihin on otettu alipainoisia naisia malleiksi (Sivula 2007). Netistä kyseisiä mainoksia löytyy pilvin pimein. Jotta nuori tyttö saisi terveen naisen esikuvan, olisi mainoksen tekijän mentävänsä itseensä ennen kuin julkaisee anoreksiaa ihailevan mainoksen. Onneksi nuorelle tytölle löytyy myös apua antavia sivustoja, joista yksi merkittävä on Etelä-Suomen syömishäiriöperheet ry:n sivusto (Etelä-Suomen syömishäiriöperheet 2008).

Nettirasismia on, jos houkuttelee toista rotuvihaan ja väkivaltaan, joka tapahtuu ihonvärin, kansallisuuden, etnisen syntyperän, rodun tai uskonnon perusteella (Linnake

2008). Toisen pilkkaaminen ihonvärin perusteella ei ole inhimillisiä ihmisarvoja kunnioittavaa. Valitettavasti netin keskustelupalstoilla sellaista pääsee tapahtumaan kaikesta valvonnasta huolimatta. Nettirasismia ihannoivista arvoista pääsee eroon parhaiten asennemuutoksella.

Internetin kautta pystytään valvomaan yksityisen ihmisen elämää paljon. Internetin lisääntynyt valvonta haavoittaa yksityisyyden arvoja, jos sillä mennään tutkimaan pankkitilitietoja ja ihmissuhteita. Toisaalta taas keskustelupalstoja on Suomessa valvottu puutteellisesti (Linnake 2009). Ihmissuhteiden valvomisen sijasta tulisikin kiinnittää huomiota enemmän keskustelupalstojen viesteihin.

Nuoren kehityksen kannalta olisi hyvä, että hän pääsisi konkreettisesti olemaan jonkun yhteisön jäsenenä. Ei riitä, että kuuluu pelkästään Facebookin kaltaiseen verkkoyhteisöön. Verkkoyhteisössä voi nuori joutua helposti kiusatuksi ja häntä voidaan hyväksikäyttää (Koivunen 2008, 15). Ennen verkkoyhteisöön liittymistä tulisi nuoren tajuta se, millaista kohtelua hänen ei pitäisi hyväksyä.

Laittomat koulu-uhkaukset yleistyivät kouluampumisten jälkeen Suomessa. Erityisesti uhkauksia läheteltiin kännyköillä ja sähköpostissa (Kauhajoen jälkeen yli 200 koulu-uhkausta 2008). Koska teknologiaa voidaan käyttää elämän arvoa tuhoamaan, niin kenties nuorille annettava laillisuuskasvatus auttaisi siihen (Tässäkö ratkaisu koulu-uhkausten tulvaan 2009).

Netti tuo mukanaan entistä enemmän plagioinnin ja laittoman kopioinnin, mikä haavoittaa tiedon arvoa. Nuori ei välttämättä aina edes tiedä, että laitton kopiointi ja plagiointi ovat väärin. Laitonta kopiointia ja plagiointia voidaan vähentää, kun kerrotaan, miten arvokasta tieto voi olla ja laaditaan selkeät ohjeet sen käytöstä.

Jo se, että krakkerointia ilmenee tänä päivänä enemmän kuin koskaan, on osoitus tiedon arvon romahduksesta. Krakkerointi on laitonta tietomurtojen tekoa. Erityisesti krakkerointia tehdään poliittisista ja ideologisista syistä (MTV 3 Uutiset 2009).

Nykyään IT-alan ammattilaisia opetetaan noudattamaan eettisiä ohjeita enemmän kuin ennen, koska sillä voidaan ennaltaehkäistä juuri näitä mainitsemiani ongelmia. Valitettavasti kuitenkin ongelmat ovat kasvussa.

3.2 Valveutuneisuuden kasvattaminen netin vaaroista

Tietoa internetin vaaroista tulisi levittää jokaisen. Netin vaaroista ei varoiteta koskaan liikaa. Yksinkertaisin tapa on levittää tietoa joka paikassa ajankohtaisista liikkeellä olevista vaaroista, joihin kuuluvat mm. virukset, nettiväkivalta, hyväksikäyttö ja roskaposti.

Se, että varoittaa nettikiusaamisesta nuorta etukäteen, parantaa nuoren itsetuntoa ja luo vakautta nuoren ihmissuhteille. Terve itsetunto ennalta ehkäisee netin riskikäyttäytymistä parhaiten (Aho 2008, 18). Samalla nuori oppii myös kriittistä asennetta netin käytössä. Nuoren kriittinen suhtautuminen nettiin antaa varmuutta siitä, että nuori selviää eteen tulevista ongelmista.

Nuoret saattavat oleilla netissä hyvinkin huolettomasti, mistä vanhemmat eivät välttämättä tiedä juuri yhtään mitään (Kotilainen 2008). Mikäli vanhemmat ovat tietämättömiä, nuorilta jää usein varoitukset kuulematta. Vanhempien olisi siis syytä keksiä entistä enemmän tapoja, joilla voida varoittaa nuoria siitä, miksi henkilökohtaisuuksia ei saa mennä kertomaan missä vaan ja kelle vaan. Yksi tapa on pitää huoli siitä, että tietää, missä nuoret menevät ja kehen luottavat.

Tietoturvakoulutuksen antaminen vanhemmille opettaisi heitä varoittamaan. Sitä varmasti jo annetaankin, mutta koskaan sitäkään ei ole liikaa. Tekemässäni kyselyssä vanhemmille tuli nimittäin ilmi, että kaikki eivät tiedä, mistä kyseistä tietoturvakoulutusta voisi saada.

Poliisilla on tällä hetkellä suunnitteilla virtuaalipoliisiasemia. Virtuaalipoliisin on tarkoitus saada toimimaan vuonna 2010 vihjejärjestelmä, jossa asetetaan blue button, sininen nappi, joka toimii tavoittamisnappina suosituilla kotimaisilla palveluilla. Sitä kautta voi antaa palautetta poliisille ja se ehkäisee nettirikollisuutta. (Forss 2009.)

Verkkopoliisi ja ylikonstaapeli Marko Forss näkee, että tällä hetkellä koulu ei panosta riittävästi nuorten valveutuneisuuteen netin vaaroista. Vain harva nuori aktiivisesti

hakee tietoa netin turvallisuudesta. Kouluun olisi syytä tulla jo ala-asteelta lähtien oma kurssi nettiturvasta. (Forss 2009.)

Suomen nuorisoa pystyy aika hyvin petkuttamaan netissä siitä huolimatta, vaikka he itse väittäisivät tajuavansa, kuka on pedofiili ja mikä on netin vaara. Hyväksikäyttäjä osaa manipuloida nuoren helposti ympäri. Nuorten vanhempien pitäisi enemmän vaatia nuoria kertomaan toimistaan verkossa. Nuoret eivät välttämättä aina ymmärrä, että netissä syyllistytään rikoksiin samalla tavalla kuin reaali maailmassakin. Anonyymius luo harhakäsitystä liiallisesta sananvapaudesta. (Forss 2009.)

EU on sopinut vuoden 2009 alussa nettiturvallisuussäännöistä, joissa ovat mukana 17 verkkoyhteisöpalvelua. Nettiturvallisuussäännöt kuuluvat EU:n Turvallisempi internet -ohjelmaan. Mukana on myös MySpace, joka on poistanut ainakin 90 000 seksuaalirikoksista tuomittua palvelustaan. (Internet turvallisemmaksi lapsille 2009.)

Valveutuneisuutta plagioinnin ja laittoman kopioinnin vaaroista pystyy kasvattamaan kertomalla niistä nuorelle. Jotta nuori oppisi, että se on väärin, niin kannattaisi kertoa hänelle niistä jo alakoulussa. Kun vanhempi arvostaa nuorensa itse tuottamaa tuotosta, niin se tulee näkymään varmasti siinä, että nuori ei ajaudu plagiointiin ja laittomaan kopiointiin.

3.3 Haitallisille nettisivuille pääsyn estäminen ja niiden poistaminen

Kaikkein parhaiten pystyy tietoturvaa suojaamaan ajan tasalla olevalla palomuurilla, virustorjuntaohjelmalla ja pitämällä selain lapsiystävällisenä. Esittelen tässä lyhyesti ohjelmia, jotka voivat olla apuna nuorten suojelussa.

Block Home on kotimainen ja maksullinen esto-ohjelma, jonka käyttö on helppoa. Se estää ainakin osittain mainos- ja vakoiluohjelmien latautumisen sivuilta. Siinä on valmiina estoluokkia, joita myös vanhempi voi tehdä lisää. Sillä on siis mahdollisuus estää esim. aikuisviihde, uhkapelisivut ja tarvittaessa vaikka internetin käyttö kokonaan. Estoluokkia voi määritellä keräämällä epäsovivien sivustojen osoitteet Block-ohjelman kielletyt sivustot-listaan. (Block Home 2009.)

F-Secure Internet Security 2009:n lapsilukko sisältää entistä paremman aikaluonon, käyttäjäprofiilit, selausaikanäytön, salasanaohjauksen ja sivujen suodatuksen. Lapsilukko on hyvä apu nuorten rajojen asettamisessa. (F-Secure Internet Security 2009.)

K9 Web Protection on ilmainen suodatinohjelma, jolla voi kontrolloida netin käyttöä. Se estää käyttäjää näkemästä mm. väkivaltasivuja ja pornosivuja. Kokeneempi käyttäjä pystyy kuitenkin kiertämään ohjelman rajoitukset. (K9 Web Protection 2007.)

Windows Live OneCaren Family Safety on ohjelmisto, jolla pystyy asettamaan turvalliset internetin selausasetukset nuorelleen omien arvojen mukaisesti. Sen avulla vanhemmalla on mahdollisuus kontrolloida nuorensa verkkokäyttöä miltä tahansa tietokoneelta käymällä läpi käytöstä kertovat raportit. Ohjelmistoa saa ilmaiseksi Microsoft Windows XP:n käyttäjät. (Suojaa perheesi verkossa Windows Live OneCaren perhekäytön suojausasetuksilla 2007.)

WebSense Web Filter on ohjelma, joka kontrolloi ei-toivottuja sivustoja ja ohjelmia koneella työskentelyn aikana. Se parantaa tuottavuutta ja estää epäsovikkaan sisällön pääsyä koneelle verkosta. Se säilyttää kaistanopeuden suojaamalla konetta tehokkaita websivuja ja ohjelmistoja kuten esimerkiksi video-ohjelmistoja vastaan. (Websense Web Filter 2009.)

Ruotsissa Karlstadin yliopistossa ollaan parhaillaan kehittämässä FIVES-projektissa uutta ohjelmistoa, jolla olisi mahdollista löytää lapsipornokuvat suuristakin määristä kuvia. Löydetty uusi lapsipornoaineisto linkitetään ohjelmistolla aikaisemmin löydettyyn aineistoon, joka tapahtuu vertailemalla rikospaikkojen yksityiskohtia. Ohjelmiston prototyyppi otetaan koekäyttöön syksyllä 2010. Myös Suomen keskusrikospoliisin on tarkoitus osallistua loppukäyttäjätesteihin. (Linnake 2009.)

Mikään suodatinohjelma ei kuitenkaan suoja täydellisesti kaikilta haitallisilta sivuilta. Jokainen lapsi tulee myöhemmässä elämässään käyttämään nettiä ilman esto-ohjelmia, joten on osattava opastaa nuorta turvalliseen netin käyttöön, niin että hän itse sen säilistää. Yksikään ohjelmisto ei korvaa aikuisen läsnäoloa nuorten elämässä.

Vanhemman kannattaisi asettaa internet-selain lapsiystävälliseksi. Internet Explorer-selaimen pystyy säätämään lapsiystävälliseksi työkalujen takaa löytyvistä Internet-asetuksista. Siellä voi säätää mm. sisällönvalvontaa, sivuhistoriaa ja ohjelmia, joita voi käyttää Internet-palvelujen yhteydessä. Suojauksesta löytyy keskeisimpiä tietoturva-asetuksia. Tietosuojasta taasen pystyy säätämään yksityisyyteen liittyviä suojauksia. (Korpela 2005, 50.)

Mikäli koneelle joutuu haittaohjelma, tulisi se mahdollisimman pian poistaa jotakin virustorjuntaohjelmaa käyttämällä. Nuoren on sisäistettävä, ettei joka sivustoa ja tiedostoa pidä aukaista. Parhaiten tietoa haittaohjelmista saa tietoturvayhtiöiden kotisivuilta, joista tunnetuimpia ovat F-Securen (F-Secure 2009) ja Nortonin (Norton 2009) sivut.

3.4 Nuoren IT-suojan määrittäminen

Nuoren IT-suojan määrittäminen ei ole helppoa. Parhaiten sen kertoo nuorten oma netiketti (Nuorten Netiketti -muista omat oikeutesi internetissä 2009). Jo heti 13 -vuotiaasta lähtien kannattaisi nuoren paneutua siihen. Ennen kaikkea nuoren turvalliseen IT-suojaan kuuluu varmuus siitä, että hän ei koe nettikiusaamista, saa yksityisyysrauhan, ottaa huomioon muut netissä olijat ja muistaa kunnioittaa oikeuksia.

Nuori ei koe paljon nettikiusaamista, jos hän osaa pitää omista oikeuksistaan kiinni, osaa olla vastaamatta ilkeämielisiin viesteihin, ilmiantaa kiusaajat ja tutkia tarkasti, kehen netissä luottaa. IT-suoja siis toteutuu, jos kaikin tavoin ehkäistään nettikiusaaminen.

Nuoren yksityisyysrauhan kunnioitus on yhtä tärkeää kuin aikuisenkin. IT-suojan sisällään pitämä rauha toteutuu, jos ymmärretään, että nuorista ei saa levittää luvottomasti henkilökohtaista tietoa, huijausta, uhkailua, nimittelyä ja syrjintää. Nuorta kannattaa tarvittaessa kädestä pitäen opettaa kunnioittamaan omaa ja toisen yksityisyysrauhaa.

Omien ja toisten oikeuksien kunnioitus kannattaa huomioida joka käänteessä. Netissä voi joskus nuori saada sellaisen kuvan, että kaikkea siellä olevaa saa käyttää miten

vaan. Valitettavasti näin tapahtuu, jos nuorelle ei ole kerrottu, miten tulisi kunnioittaa tekijänoikeuksia (Alatorvinen 2008). Täältä osin turvallinen IT-suoja toteutuu, jos ymmärretään puhua nuoren kanssa avoimesti tekijänoikeuden kunnioittamisesta ja siitä, mikä on luvaton kopiointia.

3.5 Nuorten IT-maailman kymmenen ohjenuoraa

Rajojen asettaminen soveltuu myös nuorison netin käyttöön. Vaikka nuori ei välttämättä heti itse tajuaisi, mikä merkitys on rajoilla, niin tulee hän sen myöhemmin tajuamaan varmasti. Olen kehittänyt kymmenen ohjenuoraa, joilla voisi nuoria opastaa. Käsittelen ohjenuorissa kriittisyyttä, turvallisuutta, häirintää, plagiointia, salasanan vaihtoa, käyttäytymistä ja varmuuskopiointia. Painotan erityisesti juuri noita, koska ne ovat tämän ajan nuorille erittäin ajankohtaisia ja tarpeen. Tarpeellisuuden tarve tulee näkyviin siinä, kun yhä enemmän ja enemmän nuoria ajautuu netin roskasivustoille kuten esim. pornosivustoille. Tekemässäni kyselyssä tuli asia ilmi myös.

1. Ole aina kriittinen.

Muista suojella itseäsi netissä erityisesti sillä, että olet kriittinen ja olet levittämättä tietojasi minne sattuu. Kriittisenä olo kannattaa aina. Mikäli taas olet sinisilmäinen etkä ollenkaan kriittinen niin pahimmassa tapauksessa sinua voidaan hyväksikäyttää. Parhaimmassa tapauksessa siis kriittisenä olo estää sinun hyväksikäytön. Verkkopalvelut voivat antaa itsestään sellaisen kuvan, että siellä jakaa omia tietojaan vain ystävien kesken. Tosiasiassa kuitenkin miljoonat ihmiset voivat päästä kiinni niihin.

2. Ilmoita aina jollekin turvalliselle aikuiselle, jos näet tai koet häirintää netissä.

Ilmoita häirinnästä myös siinä tapauksessa, vaikka ystävät kieltäisivät sinua ilmoittamasta. Jos jättää ilmoittamatta, niin asia voi jäädä painamaan mieltä pitemmäksi aikaa eikä oma olo helpotu ja häiriköinti saattaa jatkua entistä pahempana.

3. Muista vaihtaa palvelujen salasanat riittävän usein.

Vaihda sähköpostisi salasana säännöllisesti ja tee siitä vaikeasti ymmärrettävä. Älä koskaan laita selkeitä sanoja, jotka on helppo arvata. Käytä siis molempia numeroita ja kirjaimia. Säilytä salasana niin, ettei siihen kukaan muu pääse käsiksi. Salasanojen vaihdolla teet tietomurtautujalle mahdollisimman vaikeaksi luvattoman pääsyn sähköpostiisi ja muihin palveluihin. (Salasana 2009.)

4. Älä juutu nettiin tuntikausiksi.

Muista, että on olemassa muutakin elämää kuin netti. Ystävän kanssa tehty kävelylenkki raittiissa ilmassa on monin verroin terveellisempää kuin virtuaalisessa pelimaailmassa kävely.

5. Muista, että voit aina kieltäytyä kommunikoimasta nettituttusi kanssa.

Muista, että voit kieltäytyä tapaamisesta nettitutun kanssa. Muista myös, että voit sanoutua irti netissä muodostuneesta ihmissuhteesta, mikäli et näe sitä turvallisena. Nettituttu ei välttämättä ole sitä, millaisen kuvan hän itsestään antaa. Nettituttu voi houkuttaa sinua luotettavalla tavalla (Laiho ym. 2007, 33) saadakseen luottamuksesi.

6. Ota varmuuskopiot töistäsi.

Muista varmuuskopioida kaikki työsi, jotka teet koneella. Ei kannata vähätellä tietoturvallisuuden merkitystä ja luottaa siihen, että tiedostot säilyvät. Aina voi tietokoneeseen tulla ongelmia, jotka tuhoavat tiedostoja.

7. Älä plagioi ja varasta tietoa.

Älä plagioi ja kopioi töitäsi suoraan netistä. Jonkun toisen työn esittäminen omissa nimissä on loukkaus toista kohtaan eikä se hyödytä millään tavoin. Jos plagioit syyllistyt myös varkauteen, joka ei johda mihinkään. Älä myöskään lainaa keneltäkään mainitsematta lähdetietoa. Äläkä varasta kenenkään henkilötietoja. (Digitaalijalan lasten kasvattaminen 2009.)

8. Älä liiku netissä missä vaan.

Tiedä se, missä liikut netissä. Älä siis missä vaan, vaikka kuinka tekisi mieli. Netissä törmää usein moneen itseään kiehtovaan asiaan, joka näyttää päällepäin hyvälle, mutta lopulta johtaakin siihen, että tietokoneellesi pesiytyy haittaohjelma.

9. Älä kiusaa anonyymiuden varjolla.

Anonyymius ei takaa sitä, että voit sanoa mitä vain netissä. Pidä siis käyttäytymissäännöistä kiinni myös silloin, kun käytät nimimerkkiä. Ketään ei saa uhkailla tai nimetellä edes nimimerkin varjossa.

10. Ole rehellinen ja luo turvallisuudentuntoa nettimaailmassa.

Ole rehellinen ja luo turvallisuudentuntoa nettimaailmassa. Jos kaverisi tuntee pelkoa netissä, rohkaise häntä kertomaan asiasta turvalliselle aikuiselle.

3.6 Parannusehdotuksia netin käytölle

Parannusehdotuksia nuorten netin käytölle tuskin on koskaan liikaa. Kerron kuitenkin tässä vain muutamia. Jotta nuori ei joutuisi hyväksikäytetyksi netissä, IT-alan työntekijöiden on jaksettava panostaa moniammatilliseen yhteistyöhön. Netissä olevien hyväksikäytön lapsiuhrien kuvat voidaan tunnistaa kehittämällä kuvientunnistustekniikoita. (Laiho ym. 2007, 54.)

Pelien turvallisuutta kehittämällä voidaan estää ainakin osaksi väkivallan esiintyminen. On jo hyvin todettu se, että väkivaltapelit lisäävät nuorten aggressiivista käytöstä. (Tutkimus: Väkivaltapelit liittyvät moniin ongelmiin 2009.) Pelien turvallisuuskehitystä edistäisi ennen kaikkea se, että väkivaltapelejä karsittaisiin ja tilalle tuotaisiin väkivallattomia pelejä enemmän.

Verkkopalveluissa olisi huomioitava entistä enemmän se, mitä nuoriso lataa esimerkiksi YouTubesta ja sitä, mitä nuori itse lataa YouTubeen. Tavanomaisimpia nuorten tekemiä rikoksia on piratismi (Alatorvinen 2008). Koko yhteiskunnan olisi syytä tarkkailla nuorten tekemiä lataamisia.

Jo alaikäisyydestä johtuen tulisi nuorten virtuaaliset olinpaikat olla vanhempien tiedossa tai jonkun muun turvallisen aikuisen tiedossa. Kaikkein tärkeintä kuitenkin olisi vanhempien hankkia omat tunnukset palveluihin, joissa heidän nuorensa on. Näin pääsisi saamaan ehkä jopa paremmin kontaktin nuoreen. (Verkkopoliisi vanhemmille: Keskustelkaa lasten kanssa vaikka mesessä 2009.)

Nuori saattaa ottaa virtuaalimaailmassa esimerkiksi vääränlaisista esikuvista. Suomen kouluampumistapauksissa on ainakin osaksi otettu esimerkiksi muista maailmalla tapahtuneista kouluampumisista. Netissä kuka tahansa pääsee helposti verkkoyhteisöjen jäseniksi, mutta yhteisöt eivät välttämättä aina pidä huolta kaikista jäsenistään (Välittäminen ja luottamus ovat yhteisöllisyyden avaimia 2008). Jotta nuorten netin käyttö parantuisi, tulisi heistä pitää huoli joka paikassa.

4 NUORTEN INTERNETIN KÄYTTÖKYSELY

Tässä luvussa esittelen ensin netin käyttökyselyn tavoitteet, jotka keskittyvät nettiturvallisuuden varautumiseen, omaksumiseen, opettamiseen ja netin epäluotettavuuteen. Ensin käyn läpi kyselyn käytännön toteutusmenetelmät. Sen jälkeen tuon esille tässä luvussa nuorten netin käyttökyselyn pääkohdat, jotka kuvaan ristiintaulukoinnilla ja johtopäätöksillä. Ensin käyn läpi Vilppulan yhteiskoulun vastauksia ja toisena Rauman vastauksia. Lopuksi arvioin kyselyn onnistumista kriitikkona ja realistina.

4.1 Kyselyn tavoitteet

Kyselyn tavoitteina oli selvittää, miten kodit ovat varautuneet nuorten nettiturvallisuuden ja miten oppilaat itse ovat omaksuneet turvallisen netin käytön. Kysely selvitti siis, ovatko nuoret tietoisia siitä, mitä tulee tehdä jos virus tulee koneelle ja sitä, että ovatko he yhteistyössä vanhempien kanssa netin käytön suhteen. Kysely nosti erityisesti esiin nuorten netin käytön valvontaa ja netin käyttötapoja. Ennen kaikkea kyselyssä oli tarkoitus saada selvyys siihen, tulisiko vanhempien lisätä kotona nuorten tietoturvaohjausta ja olisiko mahdollisesti netin käytössä parannuksen tekopaikka.

Kysely toi esille myös sen, onko vanhemmilla ollut taitoa opettaa lapselleen sitä, miten tulee toimia viruksen ilmaantuessa. Tarkoituksena oli myös saada vastaus siihen, miten paljon nuoret törmäävät epäluotettaviin sivustoihin ja millä tavalla he ovat valmiita antamaan kavereilleen tai itselleen nettiturvavalistusta. Vanhemmilta erityisesti kysyttiin arvojen merkityksestä netin käytössä, koska arvomaailmalta ei voi välttyä juuri missään. Usein juuri arvot ovat ne, jotka vanhemmat voivat kestävimpana perintönä jättää lapselleen. Lisäksi kyselyssä selvitettiin, olisivatko vanhemmat itse sitä mieltä, että nuorten nettiturvallisuuutta tulisi lisätä.

4.2 Kyselyn järjestäminen ja kyselymenetelmien valinta

Kyselyt järjestettiin Vilppulan yhteiskoululle 16.3 - 3.4. ja Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmälle 31.3 - 14.4. Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmän oppilaista 79 vastasi kyselyyn ja vanhemmista kaksi. Vilppulan yhteiskoulusta vastasi 30 oppilasta ja 22 vanhempaa. Vilppulassa kyselyyn (Savijoki 2009) vastanneita tyttöjä oli 21 ja poikia 9. Yhteensä Vilppulan koulussa oli kyselyn tekohetkellä 164 oppilasta, joista poikia oli 82 ja tyttöjä 82. Siis Vilppulassa kyselyyn vastasi 18 % koulun oppilaista. Raumalla kyselyyn (Savijoki 2009) vastanneita tyttöjä oli 31 ja poikia 48. Yhteensä Rauman koulussa oli oppilaita kyselyn tekohetkellä 465. Rauman atk-ryhmässä oli tyttöjä 36 ja poikia 64. Raumalla kyselyyn vastasi 17 % koulun oppilaista. Vilppulasta valittiin satunnaisesti kymmenen oppilasta kultakin luokalta. Raumalle ajateltiin tehdä samoin, mutta sieltä tuli sellainen ehdotus tietotekniikan opettajalta, että voitaisiin osallistua pelkästään atk-ryhmän kanssa. Kummankin koulun oppilaille esitettiin kuitenkin samat kysymykset, jotka ovat luettavissa sähköisestä kyselylomakkeesta (Savijoki 2009).

Kysely toteutettiin lomakemuotoisena Vilppulan yhteiskoululle paperisena ja Rauman Lyseon peruskoululle sähköisenä. Linkit sähköiseen kyselyyn tuli Rauman Lyseon peruskoulun etusivulle, josta nuoret pääsivät vastaamaan. Kyselyssä käytin Googlen tarjoamaa ilmaista dokumenttipalvelua. Kyselyssä oli sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Kyselymenetelmänä työssäni toimii mallia täsmentävä tutkimus (Routio 2007), koska on olemassa jo jonkin verran taustatietoa esittämistäni kysymyksistä. Käytän kyselyanalyysinä selittävää analyysia ja teen johtopäätöksiä kyselyn pääkohdis-

ta. Koska Raumalta ei vastannut kuin kaksi vanhempaa kyselyyn, niin keskityn Rauman kohdalla oppilaiden vastauksiin.

4.3 Kyselyvastaukset ja kyselyn johtopäätökset

Vilppulan yhteiskoulu

Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vastaukset kuvasin ristiintaulukoinnilla kyselyn analyysin helpottamiseksi. Ristiintaulukoinnissa otetaan huomioon lukumäärän lisäksi myös vastausten prosenttijakauma.

Näyttäisi siltä, että Vilppulan tytöt ovat hieman enemmän avoimempia puhumaan vanhempien kanssa netin käytöstä kuin pojat. Ainoastaan kaksi pojista kertoi puhuvansa netin käytöstä vanhempien kanssa. Kun taas tytöillä luku oli yhdeksän. (Taulukko 1.) Syy poikien sulkeutuneisuuteen lienee se, että heiltä saattaa puuttua luottamusta vanhempansa kohtaan ja monesti pojat saattavat pelata netissä paljon rajumpia pelejä kuin tytöt (Oksanen ym. 2006, 72). Näyttäisi siltä, että pojat eivät ehkä kehtaa kertoa siitä, mitä ovat tehneet netissä.

TAULUKKO 1. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden kyllä- ja ei-vastaukset kysymykseen: ”Jutteletko vanhempien kanssa netin käytöstä?”

	Tytöt	Pojat
Kyllä	9 45 %	2 22 %
Ei	11 55 %	7 78 %
Yhteensä	20	9
n	100 %	100 %

Yli puolet molemmista Vilppulan tytöistä ja pojista kertovat tietävänsä, mitä tulee tehdä, jos näkee viruksen koneella (taulukko 2, 23). Se on osoitus siitä, että nuorilta

löytyy tietoturvatajua, joka on vaan osattava laittaa järkevällä tavalla käytäntöön, jossa aikuisen on oltava valmis auttamaan. Auttaminen edellyttää, aikuinen itse on valmis kehittämään myös tietoturvassa (Merritt 2007).

TAULUKKO 2. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden kyllä- ja ei-vastaukset kysymykseen: ”Tiedätkö mitä tulee tehdä, jos huomaat viruksen tulleen tietokoneelle?”

	Tytöt	Pojat
Kyllä	14 74 %	6 67 %
Ei	5 26 %	3 33 %
Yhteensä	19	9
n	100 %	100 %

Näyttäisi siltä, että Vilppulan tytöt ja pojat ovat lähes yhtä hyvin perillä siitä, ketkä netissä ovat luottamuksen arvoisia (taulukko 3, 24). Se kertoo siitä, että tilanne ei ole aivan hälyttävä Vilppulan koulussa. Nuorilla on siis hallussa kriittistä ajattelua nettielämästä. Jotta kriittistä ajattelua syntyisi, jokaiseen Vilppulan oppilaaseen kannattaisi sen opetusta sisällyttää entistä enemmän koululle tai vanhemmille (Herkman 2007, 10).

**TAULUKKO 3. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vastaukset kysymykseen:
”Onko sinulle opetettu, ketkä ovat netissä luottamuksenarvoisia ja ketkä eivät?”**

	Tytöt	Pojat
Kyllä	19 90 %	6 75 %
Ei	2 10 %	2 25 %
Yhteensä	21	8
n	100 %	100 %

Vilppulan tytöt ja pojat ovat myös lähes yhtä mieltä siitä, että vanhemmat tietävät nettisivuja, joilla he käyvät (taulukko 4). Pieni osa tytöstä ja pojista kuitenkin kertoo, että vanhemmat eivät tiedä heidän käyttämistään nettisivuista. Tuo saattaa johtua siitä, että on olemassa hieman sellaista, että vanhemmilla ei ole aikaa tai heillä ei ole kiinnostusta tietää nuortensa suosimista nettisivuista (Peura 2008). Nuoret saattavat myös jättää kertomatta sivuista vanhemmille.

TAULUKKO 4. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden kyllä- ja ei-vastaukset kysymykseen: ”Tietävätkö vanhempasi minkälaisilla sivuilla käyt?”

	Tytöt	Pojat
Kyllä	17 89 %	7 78 %
Ei	2 11 %	2 22 %
Yhteensä	19	9
n	100 %	100 %

Kuvasin myös Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden ja vanhempien kyselyn (Savijoki 2009) vastaukset vertailemisen helpottamiseksi samassa taulukossa työn tutkimisen avuksi ja jäsentämiseksi.

Melkein kaikki Vilppulan vanhemmista valvoo lapsensa netin käyttöä. Viisi vanhemmista ei valvo. Se, että viisi jättää valvomatta on huolestuttavaa, koska jokaisen tulisi katsoa lapsensa perään myös nettiasioissa. Kyselyssä nuoret arvelivat, että vanhemmat ovat tietoisia heidän käyttämistään nettisivuistaan. Tämän perusteella näyttäisi siltä, että vanhemmat todella ovat perillä niistä suurimmaksi osaksi. Vastauksista käy kuitenkin ilmi, että on olemassa tarvetta sille, että vanhemmat valvoisivat netin käyttöä enemmän (Männikkö 2009). Ei siis pelkästään riitä, että ollaan vain tietoisia nuorten netin käytöstä, vaan olisi konkreettisesti valvottava ja perehdyttävä nuorten toimiin. (Taulukko 5.)

TAULUKKO 5. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vanhempien vastaukset kysymykseen: ”Valvotko lapsesi netin käyttöä?” ja nuorten vastaukset kysymykseen: ”Tietävätkö vanhempasi minkälaisilla sivuilla käyt?”

	Vanhemmat ”Valvotko lapsesi netin käyttöä?”	Nuoret ”Tietävätkö vanhempasi minkälaisilla sivuilla käyt?”
Kyllä	17 77 %	24 86 %
Ei	5 23 %	4 14 %
Yhteensä n	22 100 %	28 100 %

Vanhemmilla tuntuu olevan selvillä se, että lapselle kannattaa perustella, miksi jollekin nettisivulle ei voi mennä. Ainoastaan kaksi jättää perustelematta. Se on osoitus

siitä, että vanhemmilta löytyy selvästi tajua ja tietoa siitä, mitä nettisivut pitävät sisälleen. Yllättävää oli, että ainoastaan kaksi vanhemmista oli virittänyt selaimen lapsiystävälliseksi. Koska niin harva oli tuon tehnyt, niin se on osoitus, että tarvitaan kiireesti vanhempien tietoturvakouluttamista. Koulutus ei saa siis jäädä odottamaan. Muuten nuoriso saattaa eksyä yksin nettimaailmaan. (Taulukko 6.)

TAULUKKO 6. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vanhempien kyllä- ja ei-vastaukset kysymyksiin: ”Perusteletko lapsellesi, miksi jollekin tietylle sivulle ei kannata mennä?” ja ”Oletko virittänyt selaimen lapsiystävälliseksi?”

	Vanhemmat "Perusteletko lapsellesi, miksi jollekin tietylle sivulle ei kannata mennä?"	Vanhemmat "Oletko virittänyt selaimen lapsiystävälliseksi?"
Kyllä	20 91 %	2 10 %
Ei	2 9 %	19 90 %
Yhteensä	22	21
n	100 %	100 %

Vilppulan vanhemmista jopa 20 puhuu lastensa kanssa siitä, mikä on oikein ja väärin netissä (Taulukko 7, 27). Se kertonee siitä, että oikea ja väärä eivät ole hukassa kokonaan. Nuorista jopa 86 % on varmoja siitä, että osaavat erottaa luottamuksen arvoisen ja epäluottamuksen arvoisen. Vastausten perusteella voi päätellä, että nuorilla on lähes yhtenäinen käsitys vanhempien kanssa oikeanlaisesta ja vääränlaisesta nettielämästä. On vain hieman epävarmuutta nuorten kohdalla verrattuna vanhempiin.

TAULUKKO 7. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vanhempien vastaukset kysymykseen: ”Jutteletko lapsen kanssa siitä mikä on oikein ja väärin netissä?” ja nuorten vastaukset kysymykseen: ”Onko sinulle opetettu, ketkä netissä ovat luottamuksenarvoisia ja ketkä eivät?”

	Vanhemmat ”Jutteletko lapsen kanssa siitä mikä on oikein ja väärin?”	Nuoret ”Onko sinulle opetettu, ketkä ovat netissä luottamuksenarvoisia ja ketkä eivät?”
Kyllä	20 91 %	25 86 %
Ei	2 9 %	4 14 %
Yhteensä	22 100 %	29 100 %

Se, että kuusi Vilppulan vanhemmista ei ole opettanut lapselleen, miten toimia kun huomaa viruksen, on huolestuttavaa. (Taulukko 8, 28). Siinä saattaa olla kysymys osaamattomuudesta. Olisi siis tarvetta antaa vanhemmille suunnattua tietoturvakoulutusta, joka tuli vanhempien vastauksistakin ilmi. Oppilaiden ja vanhempien vastaukset ovat tässäkin kohden lähes yhtenäisiä. Siis myös oppilailla olisi tarvetta tietoturvakoulutuksen saamiseen.

TAULUKKO 8. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vanhempien vastaukset kysymykseen: ”Oletko opettanut lapsellesi, mitä tulee tehdä, jos hän huomaa viruksen koneella?” ja nuorten vastaukset kysymykseen: ”Tiedätkö, mitä tulee tehdä jos huomaat viruksen tulleen tietokoneelle?”

	Vanhemmat ”Oletko opettanut lapsellesi, mitä tulee tehdä, jos hän huomaa viruksen tulleen tietokoneelle?”	Nuoret ”Tiedätkö mitä tulee tehdä, jos huomaat viruksen tulleen tietokoneelle?”
Kyllä	16 73 %	20 71 %
Ei	6 27 %	8 29 %
Yhteensä n	22 100 %	28 100 %

Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vanhemmille suunnatut kysymykset netin käytön turvallisuuden lisäyksestä ja arvojen merkityksestä kuvasin myös ristiintaulukoinnilla tutkimisen selventämiseksi.

Vilppulan vanhemmat näyttävät olevan sitä mieltä, että nuorten netin käytön turvallisuutta tulisi lisätä ehdottomasti. Jopa 16 vanhempaa on sen kannalla. Se, että halutaan nettiturvallisuuden lisääntyvän on osoitus siitä, kuinka paljon on netin vaarat viime aikoina lisääntyneet. (Taulukko 9, 29.)

Suurin osa Vilppulan vanhemmista näkee, että arvoilla on suuri merkitys. Se, että vanhemmat kaipaavat arvoja kertonee siitä, että yhteiskunnassa ei ole enää niin selkei-

tä arvoja esillä. (Taulukko 9.) Yhteiskunta siis tarvitsee enemmän kestäväää vastuuta, huolenpitoa ja nuorista välittämistä niin, että he saavat toimia omana itsenään.

TAULUKKO 9. Vilppulan yhteiskoulun oppilaiden vanhempien vastaukset kysymyksiin: ”Onko mielestäsi arvoilla merkitystä lapsen netin käytön kannalta?” ja ”Tulisiko mielestäsi 13 -15-vuotiaiden netin käytön turvallisuutta lisätä?” Taulukko kertoo siis kaksi eri asiaa ja näin ollen se ei ole korrelaatiotaulukko.

	Vanhemmat Onko mielestäsi arvoilla merkitystä lapsen netin käytön kannalta?”	Vanhemmat Tulisiko mielestäsi 13 -15 - vuotiaiden netin käytön turval- lisuutta lisätä?”
Ei lainkaan merkitystä	2 11 %	-
Vähän merki- tystä	3 16 %	-
Suurta merki- tystä	11 58 %	-
Erittäin suurta merkitystä	3 16 %	-
Ehdottomasti	-	16 94 %
Ei missään nimessä	-	1 6 %
Yhteensä n	19 100 %	17 100 %

Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmä

Myös Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmän oppilaiden vastaukset kuvasin ristiintaulukoinnilla kyselyn analyysin helpottamiseksi. Ristiintaulukoinnissa otetaan huomioon lukumäärän lisäksi myös vastausten prosenttijakauma.

Rauman oppilaiden vastauksista voi vetää sellaisen johtopäätöksen, että pojat ja tytöt puhuvat netin käytöstä vanhempien kanssa aika lailla yhtä paljon. Se, että ei-vastauksia on jopa 21 tytöillä ja 35 pojilla on huolestuttavaa. (Taulukko 10.) Se on osoitus, että vanhempien ja nuorten välillä ei välttämättä vallitse täysi luottamus ja avoimuus. Siihen saattaisi auttaa se, jos nuorten ja vanhempien välinen yhteinen aika kasvaisi.

TAULUKKO 10. Rauman koulun oppilaiden vastaukset kysymykseen: ”Jutteletko vanhempien kanssa netin käytöstä?”

	Tytöt	Pojat
Kyllä	9 30 %	10 22 %
Ei	21 70 %	35 78 %
Yhteensä	30	45
n	100 %	100 %

Näyttäisi siltä, että Raumalla pojat tietävät paremmin, miten toimia viruksen ilmaantumisessa (taulukko 11, 31). Se kertonee siitä, että pojat ovat siellä enemmän teknisesti suuntautuneita. Toisaalta taas, vaikka pojat olisivatkin teknisesti suuntautuneita enemmän, niin se ei takaa, että he tietäisivät tietojen käsittelyssä oikean ja väärän. Tyttöjen vastausten perusteella kannattaisi heille antaa erityisesti nykyistä enemmän tietoturvaopetusta Raumalla.

TAULUKKO 11. Rauman koulun oppilaiden kyllä- ja ei-vastaukset kysymykseen: ”Tiedätkö, mitä tulee tehdä, jos huomaat viruksen tulleen tietokoneelle?”

	Tytöt	Pojat
Kyllä	17 57 %	37 77 %
Ei	13 43 %	11 23 %
Yhteensä	30	48
n	100 %	100 %

Rauman koulun tytöt näyttäisivät todella olevan perillä paremmin oikeasta ja väärästä kuin pojat. (Taulukko 12.)

TAULUKKO 12. Rauman koulun oppilaiden kyllä- ja ei-vastaukset kysymykseen: ”Onko sinulle opetettu, ketkä ovat netissä luottamuksenarvoisia ja ketkä eivät?”

	Tytöt	Pojat
Kyllä	27 90 %	37 79 %
Ei	3 10 %	10 21 %
Yhteensä	30	47
n	100 %	100 %

Raumalla tytöt ja pojat hyvin tasavertaisesti sanovat, että vanhemmat tietävät heidän käyttämänsä nettisivut (taulukko 13, 32). Se, että on kuitenkin lähes 30 % kyselyyn

vastanneista heitä, joiden vanhemmat eivät tiedä nuorten käyttämistä sivuista, on osoitus siitä, miten paljon olisi tarvetta tiedon välitykseen vanhempien ja nuorten välillä. Saattaa olla kysymyksessä myös se, että oppilaat eivät uskalla kertoa vanhemmilleen käyttämistään nettisivuista tai vanhempia ei niin paljon edes kiinnosta nuorten sivut.

TAULUKKO 13. Rauman koulun oppilaiden vastaukset kysymykseen: ”Tietävätkö vanhempasi minkälaisilla sivuilla käyt?”

	Tytöt	Pojat
Kyllä	21 72 %	34 74 %
Ei	8 28 %	12 26 %
Yhteensä	29	46
n	100 %	100 %

Kuvasin ristiintaulukoinnilla myös koulujen välisiä yhteyksiä. Pelaaminen ja keskustelu nousivat ylivoimaisesti tiedon hankinnan ja opiskelun edelle kummassakin koulussa netinkäyttötavoissa. (Taulukko 14, 33.) Kaikkein vähiten sai osakseen opiskelu. Tämä on osoitus siitä, että opiskelu ei innosta tämän päivän nuoria. Netti vetää houkuttelullaan enemmän puoleensa. Olisi kenties aihetta vähentää pelejä, jotka houkuttelevat ja koukuttavat nuoriamme. Opiskelussa ei välttämättä edes osata käyttää nettiä hyödyksi oikealla tavalla. Jopa opettajakin voi olla osaamaton.

TAULUKKO 14. Rauman ja Vilppulan koulujen vastaukset kysymykseen: ”Mihin tarkoitukseen käytät nettiä?” Prosenttimäärä on laskettu kummankin koulun vastaajien lukumäärästä.

Netinkäyttötavat kou- lujen välillä	Rauman Lyseon peruskoulu	Vilppulan yh- teiskoulu
Pelaamiseen	54 68 %	12 40 %
Tiedon hankintaan	56 71 %	14 47 %
Opiskeluun	24 30 %	9 30 %
Keskusteluun	50 63 %	23 77 %

Nuoret eivät juuri halua kummassakaan koulussa, että vanhemmat puuttuisivat enemmän heidän netin käyttöönsä. (Taulukko 15, 34.) Kyselyn tulos on hyvin samankaltainen molemmissa kouluissa. Tuo johtunee siitä, että nuorilla on omasta mielestään niin hyvä ja vastuullinen taito netin käytössä, että siihen ei vanhempien tarvitse väliin tulla (Suomalaisnuoret eivät kerro vanhemmilleen netin vaaratilanteista 2009). Kenties asia on paljolti myös niin, että vanhemmat eivät yleensä osaa puuttua järkevällä tavalla nuortensa netin käyttöön.

TAULUKKO 15. Rauman ja Vilppulan koulujen vastaukset kysymykseen: ”Haluaisitko vanhempiesi enemmän puuttuvan netin käyttöösi?”

	Rauman Lyseon peruskoulu	Vilppulan yhteiskoulu
Kyllä	1 1 %	1 1 %
En	78 99 %	29 99 %
Yhteensä	79	30
n	100 %	100 %

Kummankin koulun nuoret kertovat törmänneensä pelottaviin sivustoihin lähes yhtä paljon (taulukko 16). Koska molemmissa kouluissa vastaukset ovat noin yhtenäisiä, on se osoitus siitä, että oppilaat ovat mahdollisesti vastanneet rehellisesti. Vastaukset saattavat myös osoittaa sen, että tämän päivän nuoret ovat liian sinisilmäisiä nettisivujen suhteen eivätkä erota hyvin sitä, mikä sivu on pelottava. Toisin sanoen väkivaltaisivua ei välttämättä pidetä pelottavana.

TAULUKKO 16. Rauman ja Vilppulan koulujen vastaukset kysymykseen: ”Oletko törmännyt pelottaviin sivustoihin?”

	Rauman Lyseon peruskoulu	Vilppulan yhteiskoulu
Kyllä	10 13%	5 17 %
En	69 87 %	25 83 %
Yhteensä	79	30
n	100 %	100 %

Kyselyssä otettiin selvää myös siitä, millaista nettiturvallisuusvalistusta nuoret antaisivat. Yllättävän monet osasivat vastata siihen asiallisesti. Keräsin tähän muutamia poimintoja kummankin koulun oppilaiden vastauksista nettiturvallisuusvalistukseen.

Minkälaista nettiturvavalistusta antaisit itsellesi tai/ja kaverillesi?

Vilppulan yhteiskoulu:

- *Katso vähän millä sivuilla käyt, äläkä jaa kuvia ja tietoja* (tyttö)
- *Älä osallistu maksullisiin sivustoihin* (tyttö)
- *Älä koskaan luota liikaa nettiin ja sen palveluihin* (tyttö)
- *Älä lataa sivuja, missä on paljon mainoksia* (poika)
- *Mene sivuille, jotka ovat sinulle tuttuja* (poika)

Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmä:

- *Älä anna omia henkilötunnuksia netissä* (poika)
- *Älä mene sivuille, joista tietokoneen virusohjelmat varoittavat* (tyttö)
- *Suojaa tietokoneesi antivirusohjelmilla* (tyttö)
- *Pysyttele vain sivuilla, jotka tiedät vaarattomiksi* (poika)
- *Hanki elämä* (tyttö)

Suosittelen näiden oppilaiden nettiturvavalistusten käytäntöön laittamista missä vaan IT-alan työpaikassa. Ne antavat hieman vinkkejä myös siitä, miten nuoret Suomessa voivat. Vaikka vastauksista saattaa saadakin sellaisen kuvan, että nuoret voivat hyvin, niin siitä huolimatta kannattaa katsoa pintaa syvemmälle myös tietoturva-asioissa. Virus saattaa olla siellä, missä sen vähiten odottaa piilevän.

4.4 Kyselyn onnistuminen

Alun pitäen ajattelin tehdä kyselyn kahdeksalle koululle, mutta lopulta en saanut luvat kuin kahdelta koululta. Kahden koulun määrä osoittautui kuitenkin hyväksi ja realistisemmaksi kuin olin alussa ajatellut. Olisin odottanut vanhemmilta enemmän vastauksia Rauman kohdalla, mutta plussaa oli se, että lähes koko Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmä vastasi kyselyyni. Kyselyn kysymyksistä osan olisi voinut esittää hie-

man tarkentavammin ja antaa enemmän vastausvaihtoehtoja. Kaikki saamani vastaukset täydentävät käsittelemääni teoria-osuutta. Kyselyn vastauksissa on olemassa muutamia riskejä. Oppilaat eivät välttämättä ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin rehellisesti. Kysely ei välttämättä anna täysin kattavaa tietoa siitä, mikä on koulun kokonais-tilanne, koska vain pieni osa koulujen oppilaista vastasi siihen. Rauman ja Vilppulan oppilaiden vastaukset muistuttivat joiltakin osin toisiaan, joka oli yllättävän mielenkiintoinen asia huomata.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET TYÖSTÄ

Tässä luvussa katsotaan työn kokonaisuuteen ja kerrotaan siitä, miten eri tahojen välillä nuoren IT-suojaan sitoutuminen toteutuu. Luvun lopuksi on tiivistetty yhteenveto tutkimuskysymysten vastauksista.

5.1 Eri tahojen sitouttaminen lapsen IT-suojaan

Yhteistyö eri osapuolten välillä on elintärkeää nuoren nettiturvan toteutumisessa ja siksi siihen on syytä sitoutua. Tällä hetkellä kaikilla kunnilla ja kaupungeilla ei ole edes nuorisovaltuustoa, jossa nuoret itse voisivat päästä tekemään tietoturvapoliittikkaa (Mönttinen ym. 2009, 21). Kuntien, vanhempien, nuorten, koulujen, valtion, seurakuntien ja järjestöjen välinen yhteistyö on sitouttamisen perusedellytys.

Erityisesti suurempien kaupunkien päättäjät toivovat vanhempien puuttuvan nuortensa elämään. Annetaan ymmärtää, että kunnat eivät voi puuttua ongelmiin, jos vanhemmat eivät siihen ensin itse ryhdy. Kuntien päättäjien näkökannat eroavat kuitenkin vahvasti toisistaan. Näyttää siltä, että samanmielisyyttä ei ole niin paljon kuin sitä tarvittaisiin. Monella kunnalla ei ole myöskään riittävästi resursseja nuorten palvelujen toteuttamiseen. Kuntien on yksinkertaisinta lähestyä nuoria koulujen kautta. (Okkonen 2009.)

Sitouttamisen apuna toimii hyvin netissä oleva Tietoturvakoulu, josta jokaisen koulun kannattaisi pyytää tietoturva-asiantuntija luennoimaan koululle esimerkiksi vanhempainiltaan. Se onnistuu Tietoturvakoulun Kummipankin kautta. (Kummipankki 2008.)

Nettiturvaan sitouttaminen edellyttää myös vanhemmilta uskottavuutta ja tietämystä tietoturvasta nuoren silmissä. Ei tarvitse ihmetellä, miksi nuori ei puhu vanhemmalleen nettielämästään, jos hänen isänsäkin keskustelee netissä vieraiden naisten kanssa romanttisessa mielessä (Tossavainen 2008). Kukaan nuori ei sellaiseen isään luota. Hyvin usein vanhemmat eivät edes tiedä sitä, onko heidän nuorensa turvassa netissä vai ei (Toivanen 2009).

Nuorten nettiturva-oikeuksista tiedottaminen on valtion vastuu ja velvollisuus. Suomen valtion tulee kaikin voimin tukea ja vauhdittaa kansainvälistä yhteistyötä lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseksi netissä. (Aula 2008.) Valtio sitoutuminen näkyy myös siinä, että se on myöntänyt Pelastakaa Lapset ry:lle 42 500 euroa nettiturvallisuustoimintojen rahoitukseen ja Mannerheimin Lastensuojeluliitolle 15 000 euroa nettiturvallisuuden Viisaasti verkossa -koulutusohjelmaan. Olisi varmaan ollut toivottavaa, että MLL olisi saanut enemmän kuin vain 15 000. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2009.)

Seurakunta on levittäytynyt myös nettimaailmaan paljon. Nettiseurakunta kantaa vastuuta perinteisten kristillisten arvojen pysymisestä. Suomen lakikin on perustunut joskus niihin (Vestola 2002). Kristillisten arvojen esillä olo luo nettimaailmassakin enemmän elämän kunnioitusta. Radikaali.net on Suomen suurin kristillinen nuorisosivusto, jossa saa kohdata ja keskustella elämän perusasioista omana itsenään. Sivustolla saattaa käydä jopa 75 000 ihmistä kuukausittain (Mikä on Radikaali.net? 2008.) Kaikenmoiset koulu-uhkaukset voivat vähentyä, jos nettiseurakunta tarjoaa lähimmäisenrakkautta nuorelle verkkoyhteisöissä.

5.2 Katsaus työn toteutukseen

Työn alkuperäisenä tavoitteena oli paneutua nuorten internetsuojeluun ja siihen vaikuttamiseen. Tavoitteen saavuttamiseksi käytiin läpi nuorten nettielämää käsittelevää kirjallisuutta, verkkolähteitä ja tehtiin kahdelle koululle Raumalle ja Vilppulaan nuorten nettiturvallisuuskysely. Työssä tehtiin lisäksi pienimuotoinen sähköpostihaastattelu verkkopoliisille Marko Forssille. Työssä painotettiin erityisesti nuorten netin käytön parantamista ja sitä, miten nuoren IT-suoja toteutuu Suomessa.

Materiaalin ja tutkimuksesta saadun kokemuksen perusteella voi todeta, että tämän päivän Suomen nuoriso kaipaa netin käyttörajoja ja sitä, että heidän tietoturvastaan välitetään. Nuoren tietoturvasta välittäminen ei kuulu vain vanhemmille vaan myös koululle.

Työssä tuotiin esille netin käytön arvoja, jotka eivät ole aivan kohdillaan Suomessa. Nuorten arvoja tulisi kehittää kestävämpään suuntaan. Nuori tarvitsee terveitä esikuvia, joita netti ei aina tuo mukanaan.

Työssä tuli ilmi, että vanhemmat eivät aina kaikilta osin pelaa nuorten kanssa yhteistuumin. Osa vanhemmista ei ole perillä tietoturvasta eikä heillä ole kokemusta netistä niin paljon kuin nuorilla saattaa olla. Vanhempien kokemattomuus ei ainakaan edistä nuorten turvallista netin käyttöä. Ratkaisuna siihen on ainakin osaksi nuorten verkko-maailmaan sisälle meno ja tietoturvakoulutuksen saaminen.

Suodatin ja esto-ohjelmia on riittävästi löydettävissä nuorten netin käytön rajoittamiseksi ja ohjaukseksi. Työssä käytiin läpi niistä muutamia. Kuitenkaan niiden käyttö ei takaa yksistään nuorten netin käytön turvallistumista. Yhdessä niiden kanssa on myös samalla ohjeistettava nuorta netin vaaroista. Työssä keskityttiin miettimään ja konkretisoimaan nuorille suunnattuja ohjenuoria. Ohjenuorien kohdalla pyrittiin löytämään asioita, joita ei olisi vielä niin paljon esillä ollut.

Tutkimuksessa tehtiin nettiturvallisuuskysely oppilaille ja vanhemmille. Nettiturvallisuuskyselyssä selvitettiin nuorten netin käyttötapoja ja tietoturvaosaamista. Siinä myös vertailtiin vanhempien ja oppilaiden vastauksia keskenään. Myös kouluja, tyttöjä ja poikia vertailtiin keskenään. Vertailu osoittautui hyväksi. Erityisesti juuri kouluja yhdisti se, että vastauksissa oli paljon samankaltaisuutta.

5.3 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Seuraavassa on tiivistetty yhteenveto tutkimuskysymysten vastauksista.

1. Miten kodit ovat varautuneet nuorten netin käytön suojaamiseen?

Kodeissa ei aivan täysin olla perillä viimeisimmästä tietoturvatilanteesta, jolla voisi suojella nuoria. Rajoja ja netin käyttöaikoja kyllä osataan laittaa, mutta puuttuu sellaista yhteistä netin käyttöaika vanhempien ja nuorten väliltä. Ei vallitse myöskään vahvaa luottamusta oppilaiden ja vanhempien välillä netin käytöstä. Tietoturvatekniikan osaamista tarvitaan kodeissa vielä paljon.

2. Mitä erityisesti tulisi poistaa Internetistä ja mitä lisätä eli miten tilannetta voisi parantaa?

Verkkopalvelujen kiusaamisviestejä tulee poistaa netistä entistä enemmän ja tehdä ehtoja sille, ettei aivan kuka tahansa voi päästä palveluihin käsiksi. Rajujen väkivaltapeliin systemaattinen tuhoaminen netistä auttaisi väkivallan vähentymiseen. Ehdottomasti tulee lisätä sivuille käyttörajoituksia niin paljon, ettei nuori pääse edes vahingossa väkivaltaisille sivustoille. Suodatinohjelmien ja esto-ohjelmien käyttöä kannattaa kasvattaa entisestään. Niitä on nyt paljon saatavilla netissä, mutta uuttakin tehdään. Ruotsissa Karlstadin yliopistossa ollaan parhaillaan kehittämässä ohjelmistoa, joka auttaa lapsipornokuvien tunnistamisessa.

3. Onko Suomessa syytä parantaa nuoren oikeutta tietoturvan osalta?

Näyttää siltä, että nuoren oikeutta tietoturvan osalta, on syytä parantaa Suomessa. Ensinnäkin arvot tulevat näkyviin tänä päivänä hyvin juuri nettimaailmassa ja nuorilta puuttuu elämän suuntaa luovia ihmisarvoja, joita ei aina verkkoyhteisöissä pääse löytämään. Koska netti mahdollistaa tiedon väärin käytön ja laittoman aineiston jakamisen, on Suomen nuoren tietoturva-oikeutta varjeltava. Nuorta on opetettava kunnioittamaan laillista ja oikeuden mukaista tietoa ja käyttäytymään sen mukaisesti.

4. Miten tekemässäni kyselyssä vanhempien ja nuorten antamien vastaukset eroavat toisistaan?

Vilppulan nuorten ja vanhempien vastaukset eivät eroa toisistaan paljon. Siis ne ovat lähes yhtenäisiä. Se on rehellisyyden merkki. Sekä nuorten että vanhempien vastauksista kuitenkin korostuu se, että on puutetta tietoturvakoulutuksesta. Vilppulan vanhemmista suurin osa uskoo, että nuori tajuaa oikean ja väärän. Samoin nuorista suurin osa on samoilla linjoilla kuin vanhemmat. Netin käytön valvonnan suhteen vastauksista voi päätellä, että vanhemmilla saisi olla hieman enemmän valvontatajua nuorten nettielämästä.

5. Miten tyttöjen ja poikien netin käyttö eroaa tutkimieni kuntien Rauman Lyseon peruskoulun atk-ryhmässä ja Vilppulan yhteiskoulussa?

Tyttöjen vastaukset vaikuttivat kypsemmiltä kuin poikien vastaukset kummassakin koulussa. Tarkoitan tässä yhteydessä kypsällä sellaista, joka tajuaa oikean ja väärän. Pojilla taas oli teknistä virustietämystä enemmän kuin tytöillä Rauman kohdalla. Se kertonee, että pojat saattavat olla siellä teknisesti suuntautuneempia enemmän kuin tytöt. Vilppulan kohdalla virustietämystä oli enemmän tytöillä.

Kummassakin koulussa tytöt puhuivat netin käytöstä enemmän kuin pojat vanhempien kanssa. Vilppulassa pojilla saattaa puuttua luottamusta vanhempaansa kohtaan, koska siellä vain pieni määrä poikia puhui vanhemman kanssa. Rauman tilanne oli tasaisempi.

6 POHDINTAA

Nuoren IT-suoja tarvitsee uusia tienviittoja. Se ei pääse kehittymään, jos ei löydy vanhemman kypsyttä nuoresta välittämiseen. IT-ala tarjoaa paljon välittämisen avaimia, joista tärkeimpiä ovat ennen kaikkea nuoren verkkoyhteisöön tutustuminen, henkilötietojen suojeleminen, tietoturva-vaaroista varoittaminen ja yhteinen luottamuksen syntyminen netin käyttötavoissa. Verkkoyhteisöön tutustuminen kasvattaa vanhemmille uutta viisautta siitä, miten heidän nuorensa oikein netissä käyttäytyvät. Normaalisti kiltti

nuori voikin olla netissä täysin päinvastainen. Jatkuva nuoren henkilötietojen suojeleminen antaa parhaimmillaan nuorelle itselle uutta kokemusta siitä, että häntä arvostetaan. Tietoturva-vaaroista varoittaminen uudistaa nuoren tietoturvatietoa. Yhteinen luottamuksen synnyttäminen netin käyttötavoissa edistää entistä enemmän uuden tiedon oppimista ja omaksumista.

Arvioin työni luotettavuutta tässä täsmällisyyden, asiantuntevuuden, objektiivisuuden ja ajankohtaisuuden kannalta. Koska kyselytutkimuksen teko oli minulle aika uudellaista, niin jouduin sen suhteen käyttämään apuna teorialähteitä. Kyselytutkimuksen tuloksia ei saa missään tapauksessa mennä yleistämään koko Suomen kohdalle. Jo se, että kummastakin koulusta vastasi vain vähän vajaa 20 % on osoitus, että yleistystä ei saa vetää. Vastaukset ovat vain siis suuntaa antavia.

Olen paneutunut työssä aika paljon aihetta käsitteleviin aivan viime vuosien verkkouutisiin, joten ajankohtaisesti ajateltuna työstäni löytyy varmasti luotettavuutta. Käsittelemäni aihe vaatii väistämättä näkökantoja ja siksi työssäni näkyvät myös omat kantani, joita kannattaa ihan vapaasti kritisoida ja ne on lupa kyseenalaistaa. Olen pyrkinyt esittämään näkökantani asiantuntevana ja niin, että ne täydentävät muiden alan asiantuntijoiden kantoja. Olen myös tavoitellut objektiivisuutta, vaikka en siihen aivan ole päässyt. Se onkin itselläni edelleen kehittämisen askel työuralla.

Työni täsmällisyydessä esimerkiksi ajan suhteen olisi parannettavaa. Se olisi voinut valmistua hieman nopeammin ja järjestelmällisemmin. Työstäni opin ainakin sen, että työsuunnitelma tulee olla mahdollisimman realistinen eikä vaatia itseltä liikaa.

Työ osoitti, että nuorten IT-maailma antaa paljon haasteita. Koska nuorena elämä on herkkää ja silloin ihmisarvot saattavat muuttua paljon, niin se tuo väistämättä mieleen kestävien ihmisarvojen pysymisen nuoren IT-maailmassa. Siinä riittää tutkimusta pitkäksi aikaa. Ei ole varmasti paljon tutkittu myöskään verkkoyhteisön vaikutusta nuoreen ja sitä, miten lisääntynyt henkilötietojen kalastelu vaikuttaa nuoreen.

Olisi mielenkiintoista siis etsiä vielä enemmän vastauksia kysymyksiin: Tietotekniikka nuoren ihmisarvot tänä päivänä liikaa? Miten jonkun tietyn verkkoyhteisön vai-

kutus näkyy nuoren jokapäiväisessä elämässä? Mitä haittavaikutuksia on ollut tarpeettomalla henkilötietojen kalastelulla nuoren elämään?

LÄHTEET

- Aho, Tuulia 2008. Hyvä itsetunto ehkäisee riskejä. Väestöliiton lehti. Pari & perhe 02/08 [online].
http://www.vaestoliitto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/113677/file/pari_perhe_2_08.pdf. Viitattu 11.9.2009.
- Alatorvinen, Pia 2008. Laiton lataus jo nuoren yleisin rikos. Kaleva 16.12.2008. Verkko-lehti. <http://www.kaleva.fi/plus/index.cfm?j=770118>. Viitattu 15.7.2009.
- Aula, Maria 2008. Lausunto Safer Internet -ohjelmasta liikenne- ja viestintäministeriölle. Lapsiasiavaltuutetun lausunto.
<http://www.lapsiasia.fi/nyt/lausunnot/lausunto/view/1394843>. Viitattu 12.10.2009.
- Avustuksia nettiturvallisuuteen, koulutukseen ja viestinnän esteettömyyteen. 2009. Liikenne- ja viestintäministeriö. Tiedote.
<http://www.lvm.fi/web/fi/tiedote/view/841791>. Viitattu 12.10.2009.
- Block Home 2009. Codewise Oy. WWW-tiedote. <http://www.block.fi/blockhome.php>. Viitattu 30.7.2009.
- Digitaaliajan lasten kasvattaminen. 2009. F-Secure Oyj. Tietoturvatarinoita. WWW-dokumentti. http://www.f-secure.com/fi_FI/security/security-center/security-stories/parenting.html. Viitattu 25.10.2009.
- Etelä-Suomen syömishäiriöperheet ry 2008. <http://voimaa.net/index.php>. Viitattu 30.7.2009.
- Forss, Marko 2009. Sähköpostihaastattelu 3.10.2009. Ylikonstaapeli ja verkkopoliisi. Helsingin poliisilaitos. Viitattu 9.11.2009.
- F-Secure 2009. Tietoturvyhtiö. http://www.f-secure.com/fi_FI/. Viitattu 30.7.2009.
- F-Secure Internet Security 2009. F-Secure Corporation. PDF-tiedote. http://www.f-secure.com/system/fsgalleries/datasheets/fsis2009_fin.pdf. Viitattu 30.7.2009.
- Herkman, Juha 2007. Kriittinen mediakasvatus. Vastapaino. PDF-tekstinäyte. <http://www.vastapaino.fi/vp/images/tekstinaytteet/978-951-768-202-2.pdf>. Päivitetty 22.2.2007. Luettu 31.10.2009.

Ilkko, Mikko 2009. Netin lähipoliisiin on helppo ottaa yhteyttä. Poliisilehti 1/09 [online].
<http://www.poliisi.fi/poliisi/poliisilehti/periodic.nsf/vwarchivedlist/F27463578D1D245BC2257583002DC53A>. Viitattu 15.7.2009.

Internet turvallisemmaksi lapsille. 2009. Euroopan komissio. Uutisportaali. WWW-uutinen. http://ec.europa.eu/news/culture/090210_1_fi.htm. Viitattu 12.10.2009.

Iso veli valvoo yhä hanakammin. 2008. Taloussanomat 17.2.2008. Verkkolehti.
<http://www.taloussanomat.fi/teknologia/2008/02/17/isoveli-valvoo-yha-hanakammin/20084912/133>. Päivitetty 17.2.2008. Luettu 25.10.2009.

K9 Web Protection. 2007. Blue Coat Systems. WWW-tiedote. <http://www.getk9.com/>. Viitattu 28.7.2009.

Koivunen, Annukka 2008. Nuoret verkossa. Luento.
http://opi.opisto.hel.fi/somedi/luentoaineistot/somedi_2008s_luento2_nuoret_verkossa_koivunen_annukka.pdf. Viitattu 15.8.2009.

Korpela, Jukka 2005. Turvallisesti netissä, Docendo Finland Oyj. Saarijärven Offset Oy.

Kotilainen, Samuli 2008. Lapsia lähestytään netissä-vanhemmat tietämättömiä. Tietokone 15.2.2008. Verkkolehti.
http://www.tietokone.fi/uutta/uutinen.asp?news_id=32818. Viitattu 14.7.2009.

Kummipankki. 2008. Tietoturvakoulu. WWW-sivut.
<http://www.tietoturvakoulu.fi/kummipankki.html>
Päivitetty 29.12.2008. Luettu 25.10.2009.

Kuvien luokittelu. 2009. Pelastakaa Lapset ry. Tiedote [online].
<http://www.pelastakaalapset.fi/nettivihje/fi/tietopankki/hyvaisikaytto-ja-media/kuvienluokittelu>. Viitattu 28.7.2009.

Lahikainen, A., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R., Mäyrä, F. 2005, Lapsuus mediamaailmassa, näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan, Gaudeamus Kirja. Oy Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.

Laiho, Mari ym. 2007. Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja uudet viestintäteknologiat, Pelastakaa Lapset ry:n julkaisusarja n:o 8. Forssan kirjapaino, Forssa.

Lasten ja nuorten puhelin. 2009. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Tiedote [online].
<http://www.mll.fi/nuorille/lnpn/>. Viitattu 28.7.2009.

Lehtinen, Aki 2009. Kirjaston ei kuulu valvoa internetiä. HS 9.6.2009. Verkkolehti.
<http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Kirjastov%C3%A4ki+Kirjaston+ei+kuulu+valvoa+interneti%C3%A4/1135246643924>. Viitattu 15.6.2009.

Linnake, Tuomas 2008. EU puuttuu nettirasismiin. IT-viikko 28.11.2008. Verkkolehti. <http://www.itviikko.fi/tietoturva/2008/11/28/eu-puuttuu-nettirasismiin/200830860/7>. Viitattu 14.7.2009.

Linnake, Tuomas 2009. Jokela-raportti moittii nettipalstojen valvontaa. Digitoday 26.2. 2009. Verkkolehti. <http://www.digitoday.fi/yhteiskunta/2009/02/26/jokela-raportti-moittii-nettipalstojen-valvontaa/20095354/66>. Viitattu 14.7.2009.

Linnake, Tuomas 2009. Lapsiporno esiin ruotsalaissoftalla. IT-viikko 27.2.2009. Verkkolehti. <http://www.itviikko.fi/ratkaisut/2009/02/27/lapsiporno-esiin-ruotsalaissoftalla/20095426/7>. Viitattu 14.7.2009.

Martsola, Riitta, Mäkelä-Rönholm, Minna 2006, Lapsilta kielletty, Helsinki: Kirjapaja Oy.

Merritt, Marian 2007. Verkkokiusaaminen: Julmuutta Internetissä. Symantec Corporation. WWW-dokumentti. http://www.symantec.com/fi/fi/norton/themes/familyresource/theme.jsp?themeid=fr_cyberbully. Päivitetty 28.3.2007. Luettu 31.10.2009.

Mikä on radikaali.net? 2009. Suomen suurin kristillinen nuorisosivusto. WWW-sivut. <http://www.radikaali.net/info/esittely>. Päivitetty 25.10.2009. Luettu 25.10.2009.

Mäkinen, Olli 2006. Internet ja etiikka, Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Männikkö, Päivi 2009. Herätys, kasvattajat! Tietosuoja 01/09. Verkkolehti. <http://www.tietosuoja-lehti.fi/Digipaper/OldNews.aspx?id=747>. Päivitetty 31.10.2009. Luettu 31.10.2009.

Mönttinen, Pirjo (toim.) 2009. Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2009. Suomen nuorisoyhteistyö - Allianssi ry ja Suomen Kuntaliitto. Raportti. PDF-dokumentti. http://www.alli.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=6058. Päivitetty 9.9.2009. Luettu 25.10.2009.

Nettikiusaaminen halutaan saada kuriin kouluissa. 2009. MTV 3 Uutiset. <http://www.mtv3.fi/uutiset/mediait.shtml/arkistot/mediait/2009/08/942194>. Viitattu 11.9.2009.

Norton 2009. Tietoturvyhtiö. <http://www.norton.com/fi>. Viitattu 15.7.2009.

Nuorten Netiketti – muista omat oikeutesi Internetissä. 2009. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Tiedote [online]. http://vanhemmat.mll.fi/lapsetjamedia/netiketti_nuoret.php. Viitattu 11.9.2009.

Nuortennetti. 2009. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. WWW-sivut [online].
http://www.mll.fi/nuortennetti/asiaa/verkk_rit/. Viitattu 28.7.2009.

Okkonen, Kaisa-Mari 2009. Kuntien päättäjät toivovat kotien ottavan nuorista vastuuta. Hyvinvointikatsaus 01/2009. Artikkelit. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_007.html?s=0. Viitattu 12.10.2009.

Oksanen, A., Näre, S. 2006, Lapset pelissä, virtuaaliviidakon ansat, Minerva, Jyväskylä.

Paakkanen, Mikko 2008. Poliisi kohtaa nuoria IRC-galleriassa. Helsingin Sanomat 30.9.2008. Verkkolehti.
<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Helsinki%20A4ispoliisi+kohtaa+nuoria+IRC-Galleriassa/1135239867797>. Viitattu 15.6.2009.

Passi, Minna 2009. Jokelalaisten ja kauhajokisten mielestä internet on suurin syy koulusurmiin. Helsingin Sanomat 6.7.2009. Verkkolehti.
<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Jokelalaisten+ja+kauhajokisten+mielest%C3%A4+internet+on+suurin+syy+koulusurmiin/1135247454898>. Viitattu 7.7.2009.

Pelastakaa Lasten Nettivihjeeseen toimitettiin viime vuonna 5706 vihjettä. 2009. Pelastakaa Lapset ry. Tiedote [online].
<http://www.pelastakaalapset.fi/nettivihje/fi/media/tiedotteet/1882>. Viitattu 28.7.2009.

Peura, Juuso 2008. Lasten netinkäyttö kuuluu kaikille. Aamulehti 4.4.2008. Verkkolehti. http://www.aamulehti.fi/sunnuntai/teema/asiat_avaus/6796774.shtml. Viitattu 31.10.2009.

Poliisi teki laajan lapsipornoratsian. 2009. YLE Uutiset.
http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2009/06/poliisi_teki_laajan_lapsipornoratsian_807825.html?origin=rss. Viitattu 30.6.2009.

Poliisi: Kauhajoen jälkeen yli 200 koulu-uhkausta. 2008. Uusi Suomi 3.12.2008. WWW-uutinen. <http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/43056-poliisi-kauhajoen-jalkeen-yli-200-koulu-uhkausta>. Viitattu 12.10.2009.

Routio, Pentti 2007. Kyselevät tutkimustavat. WWW-opetus.
<http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/064.htm>. Viitattu 13.6.2009.

Räsänen, Päivi 2008. Lasten seksuaalisen hyväksikäytön estäminen – seminaaripuhe.
<http://www.paivirasanen.fi/fin/ajankohtaista/arkisto/ajankohtainen/?id=24&type=2&seINews=384>. Viitattu 15.8.2009.

Salasana. 2009. Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry. WWW-julkaisu.
http://www.tieke.fi/julkaisut/oppaat_yrityksille/tietoturvaopas/huoneentaulu/salasana/. Viitattu 25.10.2009.

Savijoki, Riitta 2009. Kyselylomake oppilaille.

<https://spreadsheets.google.com/viewform?formkey=cEszQ2FLN3UzUU4wWndHQV MzcEpzQnc6MA..> Viitattu 30.7.2009.

Savijoki, Riitta 2009. Kyselylomake vanhemmille.

<https://spreadsheets.google.com/viewform?formkey=cEszQ2FLN3UzUU4xMFZkc2R iWTBQWHc6MA..> Viitattu 30.7.2009.

Sivula, Anne 2007. Kauneusihanteet eivät syyttelemällä muutu. Tampereen yliopiston toimittajakoulutuksen viikkolehti. Utain 2/07 [online].

<http://utain.uta.fi/2007k/2/35979.html>. Viitattu 15.6.2009.

Suojaa perheesi verkossa Windows Live OneCaren suojausasetuksilla. 2009. Microsoft Corporation.

<http://www.microsoft.com/finland/protect/products/family/onecarefamilysafety.mspc>. Viitattu 30.7.2009.

Suomalaisnuoret eivät kerro vanhemmilleen netin vaaratilanteista. 2009. Microsoft Corporation. WWW-tiedote.

http://www.microsoft.com/finland/pr/press/nettikiusaaminen_100209.mspc. Päivitetty 31.10.2009. Luettu 31.10.2009.

Suomen opettajat eivät käytä uutta teknologiaa, 2009. Mediakasvatusseura. WWW-dokumentti. <http://www.mediakasvatus.fi/node/1252>. Viitattu 25.10.2009.

Tossavainen, Tommi 2008. Netti kuuluu nuorille. Kommentti. Nuorisotutkimuksen verkkokanava. Artikkelit. http://www.kommentti.fi/sivu.php?artikkeli_id=470. Viitattu 12.10.2009.

Tulonen, Hannele 2008. Anoreksian ihailijoilla on verkkosivustoja Suomessakin. Helsingin Sanomat 17.4.2008. Verkkolehti.

<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Anoreksian+ihailijoilla+on+verkkosivustoja+Suomessakin/1135235657965>. Viitattu 15.6.2009.

Tutkimus: Väkivaltapelit liittyvät moniin ongelmiin. 2009. Tietokone 9.2.2009. Verkkolehti

http://www.tietokone.fi/uutiset/2009/tutkimus_vakivaltapelit_liittyvat_moniin_ongelmiin. Viitattu 25.10.2009.

Tässkö ratkaisu koulu-uhkausten tulvaan? 2009. Uusi Suomi 4.2.2009. WWW-uutinen. <http://www.uusisuomi.fi/kotimaa/48936-tassako-ratkaisu-koulu-uhkausten-tulvaan>. Viitattu 12.10.2009.

Vanhempainpuhelin ja –netti. 2009. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Tiedote [online]. <http://www.mll.fi/perheille/vpn/>. Viitattu 28.7.2009.

Websense Web Filter. 2009. Websense. WWW-dokumentti.
<http://www.websense.com/content/WebFilter.aspx>. Päivitetty 25.10.2009. Luettu 25.10.2009.

Verkkopoliisi vanhemmille: Keskustelkaa lasten kanssa vaikka mesessä. 2009. Suomen Kuvalehti. Verkkolehti.
<http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/verkkopoliisi-vanhemmille-keskustelkaa-lasten-kanssa-vaikka-mesessa> Päivitetty 1.4.2009. Luettu 25.10.2009.

Verkkosivujen krakkerointi yhä useammin ideologista. 2009. MTV 3 Uutiset.
<http://www.mtv3.fi/uutiset/arkisto.shtml/arkistot/kotimaa/2009/03/829279>. Viitattu 12.10.2009.

Vestola, Jarmo 2002. Millä tavalla Raamattu on vaikuttanut Suomen kulttuuriin? Lukio. Uskonnon kokeen essee.
http://www.mvnet.fi/index.php?osio=Tutkielmat&luokka=Lukio&sivu=UE1_-_Raamatun_vaikutus_Suomen_kulttuuriin. Viitattu 10.11.2009.

Välittäminen ja luottamus ovat yhteisöllisyyden avaimia, 2008. HS 24.9.2008. Verkkolehti. <http://www.hs.fi/tulosta/1135239681209>. Viitattu 25.10.2009.

LIITTEET

Liite 1

Lupa-anomus rehtorille kouluun

Liite 2

Sähköpostihaastattelun kysymykset verkkopoliisi Marko Forssille 3.10.2009

Riitta Savijoki

LUPA-ANOMUS

11.2.2009

Arvoisa koulun rehtori

Lupa opinnäytetyötä varten

Opiskelen Mikkelin amk:ssa IT-tradenomiksi. Teen opintoihini kuuluvaan opinnäytetyöhön tutkimuksen 13-15-vuotiaille nuorille ja heidän vanhemmilleen nuorten nettiturvallisuudesta. Tutkimuksen tuloksia peilataan nykyiseen nuorten netin käyttötilanteeseen ja siihen, kuinka nettiturvallisuus toteutuu nykypäivän Suomessa lasten kohdalla. Haluan opinnäytetyöllä vaikuttaa siihen, ettei Kauhajoen kaltaisia tapahtumia enää tapahtuisi.

Pyydän lupaa suorittaa tutkimuksen koulunne nuorille ja heidän vanhemmilleen. Tutkimuskysely tapahtuu sähköisesti. Vanhemmat ja oppilaat saavat vastata kysymyksiin nimettöminä. Vastaajien henkilöllisyys ei tule myöskään minulle itselle julki eikä yksikään henkilö ole tunnistettavissa tutkimuksesta. Tutkimuksesta saatuja tietoja käytetään ainoastaan opinnäytetyön tekemiseen. Kysely astuu voimaan heti luvan saamisen jälkeen.

Pyydän lupaa myös siihen, että sähköisiin kyselylomakkeisiin tehdyt linkit **netin käyttökysely 7-9. luokan oppilaille** ja **nuorten netin käyttökysely heidän vanhemmilleen** voitaisiin laittaa koulunne nettisivulle ja mahdollisesti oppilaiden ja vanhempien sähköpostiin. Lisäksi pyydän lupaa siihen, että opettajat ja rehtori veisivät oppilaille ja heidän vanhemmilleen pyynnön kyselyyn vastaamisesta. Tarvittaessa kysymyslomakkeesta saa paperiversion.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii koulun puolelta opettaja Arto Väättäinen. Toimeksiantajana minulla on KD puolue eli **Suomen Kristillisdemokraatit**. Toimeksiantajan puolelta minua on ohjaamassa puoluesihteerinä Sari Essayah.

Lähetän linkit kyselyihin sähköpostissa heti mahdollisen luvan saamisen jälkeen. Palauta tämä palautuskirjekuoressa, joka tuli tämän kirjeen mukana. Postimaksu ja osoite ovat valmiina kuoressa.

Annan luvan tutkimukseen En anna lupaa tutkimukseen

Sähköposti ja/tai koulun nettisivut ovat käytettävissä Sähköposti ja/tai koulun nettisivut eivät ole käytettävissä

Rehtorin ja koulun nimi

Rehtorin allekirjoitus

Yhteistyöstä kiittäen, Riitta Savijoki

**SÄHKÖPOSTIHAASTATTELUN KYSYMYKSET VERKKOPOLIISILLE MARKO
FORSSILLE 3.10.2009**

1. Miten mielestäsi suomalaisnuori voisi kasvattaa omaa valveutuneisuutta netin vaaroista kaikkein parhaiten?
2. Millaisena näet suomalaisnuorten nykytilanteen tällä hetkellä netin käytön suhteen?